

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การตรวจสอบเอกสารสำหรับทำวิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งศึกษาใน 6 ประเด็น คือ

1. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร
2. คุณลักษณะของบุคลากรทางการท่องเที่ยวและโรงแรม
3. ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ
4. การออกแบบโครงสร้างหลักสูตร
5. ขั้นตอนการพัฒนาและเสนอขออนุมัติหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” นั้น มีความหมายที่แตกต่างกันหลายความหมายตามบริบทที่ใช้ ซึ่ง Taba (1962: 10) กล่าวว่าหลักสูตรคือ แนวทางในการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของตนเอง

ส่วน Beauchamp (1981) ได้จำแนกไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่จัดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางจัดการศึกษา ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผล

2. หลักสูตร หมายถึง ระบบการดำเนินงานที่เกี่ยวกับหลักสูตรประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับสูง

3. หลักสูตร หมายถึง ศาสตร์สาขาหนึ่งทางการศึกษาเป็นความหมายที่ใช้ในสถาบัน การศึกษาระดับสูง

Olive (1988: 4) กล่าวว่า หลักสูตรคือ แบบหรือโปรแกรมของประสบการณ์ทั้งหมด ซึ่งผู้เรียนได้รับภายใต้การจัดการของโรงเรียน

จากคำนิยามข้างต้น พอสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนที่ หรือเข็มทิศนำทางที่ ผู้สอนจะนำพาผู้เรียนไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

Saylor and Alexander (1974) ได้กล่าวถึงความหมายของ “การพัฒนาหลักสูตร” ว่าหมายถึง การจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มี หลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย การพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับ ผู้เรียนด้วย

Olive (1988) กล่าวว่า “การพัฒนาหลักสูตร” (Curriculum Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและการทำหลักสูตรให้ดีขึ้น เป็นคำที่มีความหมายตั้งแต่การวางแผนพัฒนา หลักสูตร (Planning) การใช้หลักสูตร (Implementation) และการประเมินหลักสูตร (Evaluation) บางครั้งจะใช้คำว่าปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement) ในความหมายเดียวกับ คำว่า การพัฒนาหลักสูตร

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้นประกอบด้วย การพัฒนา 2 ประการ คือ

1. การพัฒนาหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น
2. เป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่

การพัฒนาหลักสูตร

แนวคิดทางด้านการพัฒนาหลักสูตรนั้น มีผู้เสนอทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตรไว้มากมาย แต่มีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่นิยมกล่าวขานถึง คือ รูปแบบตามแนวคิดของ Saylor and Alexander (1974) รูปแบบตามแนวคิดของ Tyler (1949) รูปแบบตามแนวคิดของ Taba (1962) รูปแบบตามแนวคิดของ Allan and Francis (2002)

จากการศึกษาเอกสารและรวบรวมแนวความคิดทางด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยนำรูปแบบตามแนวคิดของ Saylor และ Alexander, Tyler, Taba มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ คือ

Saylor and Alexander (1974) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้น สมควรกระทำการโดยเน้นกระบวนการวางแผนเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

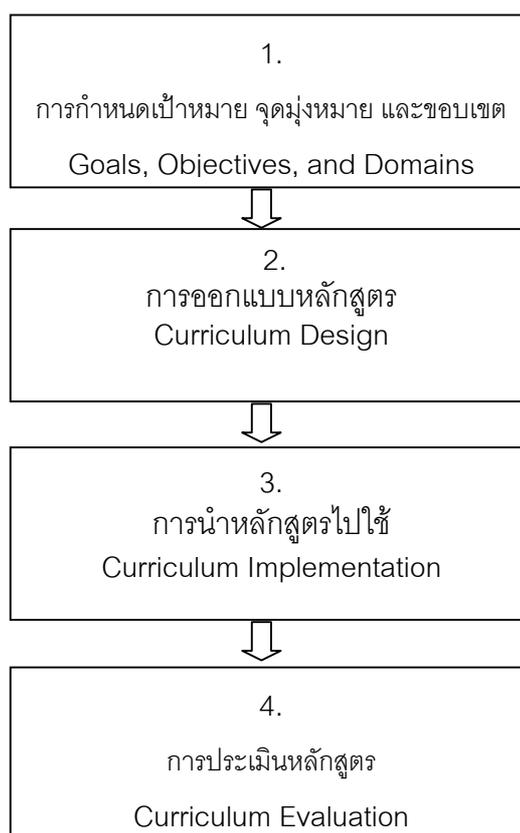
1. การกำหนดเป้าหมายจุดมุ่งหมาย และขอบเขตของการพัฒนาหลักสูตร (Goals, Objectives and Domains) คือ การกำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตของการพัฒนาหลักสูตรโดยการพิจารณาถึงตัวแปรภายนอก ได้แก่ ความต้องการของสังคม ชุมชน ทิศนะคติข้อคิดเห็น กฎข้อบังคับทางกฎหมาย การค้นพบทางด้านงานวิจัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ตลอดจนการมุ่งไปสู่ขอบเขตที่สำคัญ ได้แก่ ก) การพัฒนาส่วนบุคคล ข) การสร้างมนุษยสัมพันธ์ ค) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ง) ความชำนาญการเฉพาะสาขา

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นการวางแผนเพื่อการตัดสินใจ คัดสรร ตลอดจนการจัดเนื้อหาสาระของการออกแบบหลักสูตร ได้แก่ การคัดสรรประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ โดยต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย (Goals) จุดมุ่งหมาย (Objectives) และขอบเขต (Domains) ของหลักสูตร ความต้องการของผู้ศึกษา (Needs) ข้อกำหนดทางสังคม และปรัชญาการศึกษา

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) คือ ขั้นตอนของการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้โดยครูผู้สอน ซึ่งผู้สอนนั้นต้องมีการเตรียมการวางแผนการสอน จัดทำแผนการสอน เลือกรูปวิธีการสอน ตลอดจนสื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลต่อผู้ศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้

4. การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) คือการตัดสินใจเลือกวิธีการ หรือแนวทางการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรได้ตามลำดับ คือ ก) การประเมินตัวหลักสูตร ข) การประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ค) การประเมินพฤติกรรมของผู้ศึกษา แล้วนำผลที่ได้มาพิจารณาว่าสมควรจะใช้หลักสูตรต่อไปหรือไม่ หรือสมควรปรับปรุงให้เหมาะสม หรือการยกเลิกหลักสูตร ขั้นตอนการประเมินหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนขั้นตอนของการตรวจสอบย้อนกลับไปสู่การกำหนดเป้าหมาย (Goals) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Objectives) และการกำหนดขอบเขต (Domain) อีกครั้งหนึ่ง

กล่าวสรุปได้ว่า Saylor และ Alexander ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบของกระบวนการวางแผนเป็น 4 ขั้นตอน คือ

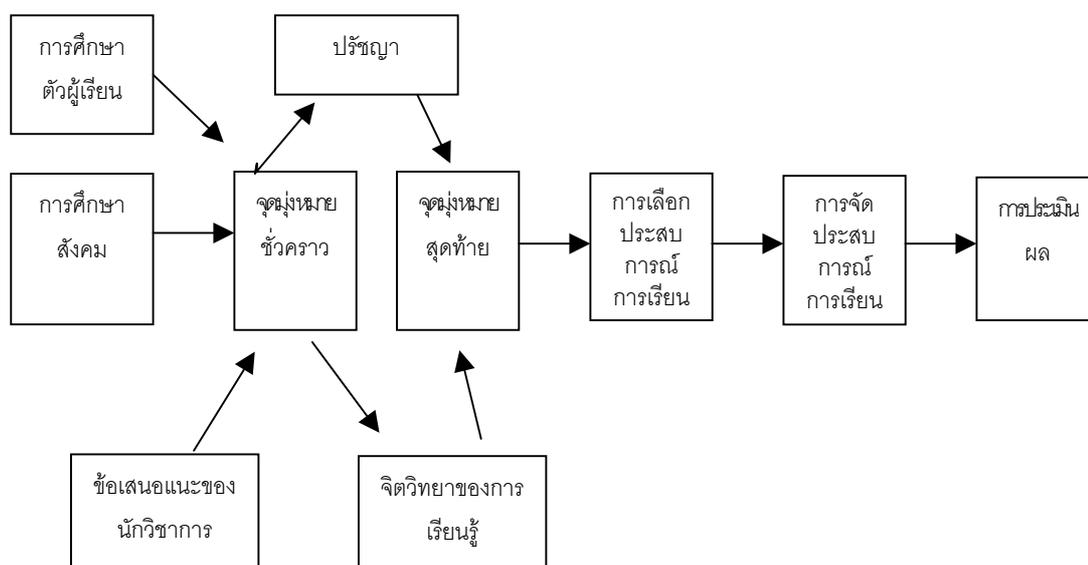
ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor และ Alexander

นอกจากนี้แล้ว Tyler (1949) ได้เสนอแนวความคิดเชิงปฏิรูปแบบวัฏจักร (Revolutionary Idea) ในการวางแผนหลักสูตรที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนได้เสมอ โดย Tyler ได้ตั้งคำถามที่ควรตระหนักถึง ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนดังนี้ คือ

1. มีจุดมุ่งหมายอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้น เพื่อช่วยให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนด
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ
4. จะชี้ชัดได้อย่างไรว่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้ได้บรรลุตามที่กำหนดไว้

สังเกตได้ว่า Tyler ได้เน้นการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป็นลำดับแรกของข้อคำถาม และถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ส่วนข้อ 2 - 4 นั้น ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรก

การกำหนดจุดมุ่งหมายนั้น Tyler ได้เน้นว่าควรจะได้คัดสรรมาจากแหล่งข้อมูลที่จะเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ 3 แหล่ง คือ ก) จากการศึกษาตัวผู้เรียน ข) จากการศึกษาสังคม ค) จากคำแนะนำของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และหลังจากนั้นแล้ว ควรนำจุดมุ่งหมายมาถ่วงถ่วงโดยใช้ปรัชญาและจิตวิทยาของการเรียนมาถ่วงถ่วงเพื่อให้ได้จุดมุ่งหมายในขั้นสุดท้าย ซึ่งจะเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายที่ได้นี้จะเป็แนวทางในการเลือกประสบการณ์ทางการศึกษา และการประเมินผล ดังสรุปได้ตามแผนภูมิ

ภาพที่ 2 แผนภูมิกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler

สำหรับ Tabá (1962) ได้เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรที่ดีนั้น สมควรพัฒนาจากระดับพื้นฐาน หรือระดับล่างสู่บน (the Grass roots Approach) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ

1. การวินิจฉัยความต้องการ (Diagnosis of Needs) เป็นการค้นหาหรือสำรวจสภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ชุมชนและสังคม
2. การกำหนดจุดประสงค์ (Formulation of Objectives) คือการกำหนดจุดประสงค์ให้ตรงกับการวินิจฉัยความต้องการแล้ว
3. การคัดสรรเนื้อหาสาระ (Selection of Content) คือการคัดสรรเนื้อหาสาระที่เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้น ต้องคำนึงถึงผู้ศึกษาเป็นหลัก คือ ตัวความสามารถของผู้เรียน เชื้อถือได้ และผู้ศึกษามีความคิดว่าสำคัญสำหรับตนเอง

4. การจัดลำดับเนื้อหาสาระ (Organization of Content) คือการนำเนื้อหาสาระที่ได้คัดสรรไว้มาจัดลำดับความต่อเนื่อง ตลอดจนเรียงลำดับความยากง่าย ความสามารถ และความสนใจของผู้ศึกษา

5. การคัดสรรประสบการณ์เรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) คือการคัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ จุดประสงค์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

6. การจัดลำดับประสบการณ์เรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) คือการจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระ และความต่อเนื่องของการเรียนรู้

7. กำหนดสิ่งที่จะประเมิน และวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of it) คือ การตัดสินใจว่าจะประเมินสิ่งใดอะไร ใช้เครื่องมืออะไร มีวิธีการประเมินอย่างไร เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุผลตามจุดประสงค์หรือไม่

เห็นได้ว่ารูปแบบแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เป็นรูปแบบแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรที่คล้ายคลึงกัน และมีลักษณะที่สำคัญ เรียงตามลำดับคือ

1. การวินิจฉัยข้อมูลความต้องการเบื้องต้น (Diagnosis of needs) เกี่ยวกับผู้เรียน ผู้บริหาร ผู้สอน สถานประกอบการ ชุมชน สังคม และปรัชญาการศึกษา
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Formulation of Objectives)
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อการออกแบบหลักสูตร (Formulation of Content and Learning Experience for Curriculum Design)
4. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)

องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร

Tyler (1949) and Taba (1962) กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. การประเมินผล

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทั้ง 4 ประการ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย

การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีผู้กล่าวถึงพอสรุปได้ดังนี้

McNeil (1981) ได้แบ่งรูปแบบการกำหนดจุดมุ่งหมายออกเป็น 4 แบบ คือ

รูปแบบที่ 1 รูปแบบการวิเคราะห์ความต้องการที่จำเป็น (Needs Assessment Model) เป็นการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นทางการศึกษา คือสภาพซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างพฤติกรรม ทัศนคติที่ต้องการให้เกิดขึ้น และที่นักเรียนมีอยู่จริง เป็นรูปแบบที่นิยมมากในรูปแบบหนึ่งในการกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

รูปแบบที่ 2 รูปแบบของนักอนาคตนิยม (The Futurist Model) โดยมีพื้นฐานมาจากความตระหนักว่า โลกในอนาคตจะมีความแตกต่างจากปัจจุบันมาก และสังคมต้องการคนรุ่นใหม่ ดังนั้นการเตรียมคนเพื่อสังคมอนาคตนั้น จำเป็นต้องพัฒนาจุดมุ่งหมายปลายทางการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการจำเป็นในอนาคตและมีความเฉพาะเจาะจงสามารถนำไปใช้ได้

รูปแบบที่ 3 รูปแบบที่ใช้หลักเหตุผล (The Rational Model) เกิดขึ้นจากหลักเหตุผลของ Tyler (1949) ซึ่งได้ตั้งคำถามพื้นฐาน 4 ข้อ เกี่ยวกับการกำหนดจุดมุ่งหมาย การคัดเลือก การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินว่าจุดมุ่งหมายใดบรรลุแล้วรูปแบบนี้บางที่เรียกว่ารูปแบบจุดหมายปลายทางและวิถีทาง (End-Means Approach) ตามรูปแบบนี้แหล่งข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมายคือ ผู้เรียน สภาพสังคม ธรรมชาติของเนื้อหาสาระเมื่อได้จุดมุ่งหมายชั่วคราวแล้ว จึงผ่านการกลั่นกรองด้วยปรัชญาและจิตวิทยา เพื่อให้ได้จุดมุ่งหมายที่แท้จริง

รูปแบบที่ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรอาชีพหรือการฝึกอบรม (The Vocational or Training Model) ใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวกับความต้องการทางด้านกำลังคนหรือการจ้างงานและในการกำหนดสมรรถภาพเฉพาะที่ต้องสอนเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติงานในอาชีพนั้น ๆ ได้ การกำหนดจุดมุ่งหมายด้วยรูปแบบนี้มักใช้ในหลักสูตรวิชาชีพ หรือหลักสูตรสำหรับสถานศึกษาทางช่างเทคนิคต่าง ๆ

นอกจากนี้แล้ว Bloom (1972) ได้แบ่งจุดประสงค์การศึกษาออกเป็น 3 ประเภทคือ

- 1) พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า
- 2) จิตพิสัย (Affective Domain) ประกอบด้วยการรับรู้ การตอบสนอง การประเมินค่า การจัดระเบียบและลักษณะ โดยพิจารณาคุณค่า
- 3) ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ประกอบด้วยการเคลื่อนไหว ความสามารถรับรู้ ความสามารถทางกาย การเคลื่อนไหวอย่างมีทักษะ และการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง

2. การคัดเลือกและจัดเนื้อหา

Ornstein (1993) ได้กำหนดการคัดเลือกและจัดเนื้อหา ดังนี้

1) Scope หมายถึง ขอบข่ายเนื้อหาที่เรียนในแต่ละระดับชั้น โดยยึดหลักสำคัญ คือ ความกว้างและความลึกของเนื้อหา มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความเชื่อถือได้ และน่าสนใจเป็นสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2) Integration หมายถึง การบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันในแนวนอน คือ ในแต่ละระดับชั้นควรจัดสอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มากน้อยเพียงไร และแนวตั้ง คือ จะเรียนเรื่องอะไรก่อนหลังในแต่ละชั้นเรียน

3) Sequence หมายถึง การเรียงลำดับเนื้อหา ก่อน หลัง การจัดช่วงลำดับ ในแนวตั้งควรจัดจากง่ายสู่ยาก ไกลตัวสู่ใกล้ตัว รูปธรรมสู่นามธรรมเรียงตามลำดับเหตุการณ์ และต้องพิจารณาในเรื่องเหล่านี้ คือ

3.1) วุฒิภาวะของผู้เรียน (The Maturity of the Learner)

3.2) ความสนใจของผู้เรียน (The interest of the Learner)

3.3) ความพร้อมของผู้เรียน (The Readiness of the Learner)

3.4) ความยากของบทเรียน (The Difficulty of the Learner)

3.5) ความสัมพันธ์ของเนื้อหา (The Relationship between Item)

3.6) ความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็น (Prerequisite – Skills Needed in the Each Case)

4) Continuity หมายถึง การต่อเนื่องของเนื้อหาในแนวตั้งคือการสอนซ้ำ เรื่องเดียวกันแต่เนื้อหาจะเข้มข้นและสมบูรณ์ในแต่ละชั้น

5) Articulation and Balance หมายถึง ความต่อเนื่องระหว่างระดับ ระหว่างชั้น เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับวิชาอื่น ผู้เรียนเรียนแล้วมีร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สอดคล้อง สมดุลกันคือ มีเพลงหรือกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบ

นอกจากนี้แล้ว Tyler (1949) กล่าวถึงหลักเกณฑ์การจัดเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะสอดคล้องกับ Ornstein ดังนี้

- 1) จัดลำดับจากง่ายไปหายาก หมายถึง เรียงลำดับเนื้อหาที่สลับซับซ้อนน้อยไปเนื้อหาที่สลับซับซ้อนมากหรือเรียงจากเนื้อหาที่เป็นที่เข้าใจง่ายไปสู่เนื้อหาที่เข้าใจยาก
- 2) จัดลำดับโดยยึดความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง โดยยึดหลักว่าเนื้อหาใดเป็นพื้นฐานในการเรียนก็ควรจัดไว้ก่อน เรียงตามลำดับความจำเป็น
- 3) จัดลำดับจากส่วนใหญ่หาส่วนย่อยหรือจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมหรือโครงสร้างของเรื่องที่จะเรียนทั้งหมดก่อนศึกษารายละเอียดในแต่ละด้าน
- 4) จัดลำดับโดยยึดกาลเวลาเป็นหลัก การจัดเนื้อหาแบบนี้มักคำนึงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสำคัญ โดยเรื่องใดเกิดก่อนก็จะจัดให้เรียนก่อน เรื่องใดเกิดหลังก็จัดให้เรียนตามมา

กล่าวได้ว่าการจัดเนื้อหาสาระเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จะจัดในรูปแบบใดย่อมต้องให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายการศึกษา จุดเน้นของการจัดการศึกษา รูปแบบของหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลอีกด้วย อย่างไรก็ตามไม่มีรูปแบบการจัดหลักสูตรใดที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้ดีโดยตลอด การจัดหลักสูตรทั่ว ๆ ไป จึงมีการจัดเนื้อหาสาระหลาย ๆ รูปแบบผสมผสานกันให้เหมาะสมกับสภาพของเนื้อหาสาระหรือศาสตร์ในสาขาวิชาเหล่านั้น

3. การนำหลักสูตรไปใช้

Saylor and Galen (1981) กล่าวว่าหลักสูตรเมื่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องเกี่ยวข้องกับงานหลัก 3 ลักษณะ คือ

3.1 งานบริหารและบริการหลักสูตร บุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่นักพัฒนาหลักสูตร หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ดำเนินการในด้านการบริหารและการให้บริการในการนำหลักสูตรไปใช้ โดยมีงานที่สำคัญ ได้แก่ ก) การวางแผนและส่งเสริมการใช้

หลักสูตร ข) การเตรียมบุคคลากร ค) การจัดครูเข้าสอน และการจัดตารางสอน ง) การจัดบริการวัสดุหลักสูตร จ) การบริหารหลักสูตรภายในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ฉ) การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

3.2 งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ประกอบไปด้วย ก) การจัดทำแผนการสอน และ ข) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.3 งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ในระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้นั้น อาจมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ควรจัดให้มีศูนย์วิชาการ หรือแหล่งวิทยาการท้องถิ่น เพื่อช่วยเหลือกัน

4. การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรนั้น Saylor (1981) ได้เสนอแนะว่ามีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

4.1 ขอบเขตของการประเมิน ได้แก่

4.1.1 การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมดีและถูกต้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด

4.1.2 การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ดีเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคหรือไม่

4.1.3 การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ซึ่งทำการประเมินจากผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนั้น ๆ

4.1.4 การประเมินระบบหลักสูตร เป็นการประเมินองค์ประกอบทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น ทรัพยากรที่ใช้ ความสัมพันธ์ของระบบหลักสูตรกับระบบบริหาร การศึกษา ระบบการจัดการเรียนการสอน ระบบการวัดและประเมินผลการเรียน

4.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร มี 2 ระยะเวลา คือ ก) การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ข) การประเมินหลักสูตรหลังจากนำหลักสูตรไปใช้แล้ว

4.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตร Saylor and Alexander (1974) ได้จัดไว้ 5 กลุ่ม คือ

4.3.1 รูปแบบการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ (Accreditation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่เก่าแก่ที่สุดรูปแบบหนึ่งใช้เพื่อการประเมินเพื่อรับรองหรือยอมรับโครงการการศึกษาที่สถาบันจัดขึ้นหรือใช้ในการประเมินผลนักเรียนเพื่อรับเข้าศึกษาต่อในสถาบัน การประเมินในรูปแบบนี้ใช้ผู้ที่มีความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในเรื่องที่ประเมินในรูปของคณะกรรมการ ประสิทธิภาพของการประเมินจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพมาตรฐานหรือเกณฑ์และความเที่ยงตรงในการพิจารณาของคณะกรรมการ

4.3.2 รูปแบบที่เน้นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective Model) รูปแบบนี้เน้นการประเมินที่จุดมุ่งหมายตามทัศนะของ Tyler (1949) นั่น การศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นการประเมินจึงเป็นการประเมินว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นหรือไม่ องค์ประกอบของการประเมินจึงประกอบไปด้วย การระบุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ต้องการการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการประเมินผลสัมฤทธิ์ เพื่อดูว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้หรือไม่ รูปแบบการประเมินจึงเป็นการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ชี้ชัด

4.3.3 รูปแบบที่เน้นการตัดสินใจ (Decision – Making Model) เป็นรูปแบบที่เน้นการประเมินเพื่อปรับปรุง (Formative Evaluation) ได้แก่ รูปแบบของ Stufflebeam (1977) และรูปแบบที่เสนอโดยคณะกรรมการการประเมินผลการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (The Phi Delta Kappa National Study Committee on Evaluation) หรือเรียกย่อว่า CIPP MODEL โดยมีมุ่งประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ของหลักสูตร 4 ส่วนด้วยกัน คือ

1) การประเมินบริบท (Context) ได้แก่ สภาพแวดล้อม ความต้องการของคนในสังคม แนวคิด ปรัชญาในการจัดการศึกษา ซึ่งบริบทเหล่านี้จะนำไปสู่ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2) การประเมินปัจจัยตัวป้อน (Input) ได้แก่ ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น ความพร้อมของครู ผู้บริหาร งบประมาณ เป็นต้น

3) การประเมินกระบวนการ (Process) หมายถึง การนำหลักสูตร ไปใช้ซึ่งจะครอบคลุมกระบวนการบริหารหลักสูตร กระบวนการการสอนของครู กระบวนการ การเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้น

4) การประเมินผลผลิต (Product) หมายถึง ผลที่เกิดจากการนำ หลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ทั้งนี้โดย นำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายของหลักสูตรหรือความคาดหวังของสังคม ซึ่งจะทำให้ทราบว่า หลักสูตรบรรลุผลตามหลักการและจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด

4.3.4 รูปแบบที่เน้นการตอบสนอง (Responsive Model) Stake (1967)

กล่าวถึงลักษณะของรูปแบบการประเมินว่า มีลักษณะที่เน้นกระบวนการมากกว่าจุดมุ่งหมาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และพิจารณาความแตกต่างของสภาพก่อนและหลัง การดำเนินงาน โดยเน้นการรวบรวมข้อมูลจาก ก) สิ่งที่มาก่อน ข) กระบวนการในการสอน ค) ผลที่เกิดขึ้น เพื่อใช้ในการอธิบายหรือตัดสินใจ ข้อมูลที่ใช้จำแนกแยกออกเป็น 2 ชนิด คือ ข้อมูลเชิงบรรยาย (Descriptive) ได้แก่ ข้อมูลที่อธิบายลักษณะความมุ่งหวังของโครงการ และสิ่งที่สังเกตได้จากการปฏิบัติตามโครงการและข้อมูลเชิงตัดสินใจ (Judgemental) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาคุณค่าของโครงการซึ่งใช้เกณฑ์ในการพิจารณา การประเมิน ในรูปแบบนี้ คือการเปรียบเทียบผลที่คาดหวังและผลที่เกิดขึ้นจริงว่ามีความสอดคล้องกัน เพียงใด ใช้เกณฑ์อะไรในการตัดสินใจ

4.3.5 รูปแบบที่ไม่ประเมินเป้าหมาย (Goal – Free Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่ตัดสินสิ่งที่ประเมิน โดยไม่นำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ เพราะเชื่อว่านักประเมินผลมักจะมีแนวโน้มเอียงไปสู่เป้าหมายที่นักพัฒนาหลักสูตรได้วางไว้ ทำให้การประเมินไม่เที่ยงตรง จึงไม่สมควรสนใจเป้าหมายทางการศึกษาที่นักพัฒนาหลักสูตรได้กำหนดขึ้น แต่ควรสนใจผลกระทบจากโครงการนั้นว่าเป็นความต้องการที่แท้จริงหรือไม่ ฉะนั้นการประเมินจึงใช้

วิธีการสังเกตผลที่เกิดขึ้นรอบด้านข้อมูลที่ใช้จึงเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกตที่ปราศจากอคติเพื่อตัดสินโครงการ

คุณลักษณะของบุคลากรทางการท่องเที่ยวและโรงแรม

สำหรับประเทศไทยนั้นการท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ได้ถูกประกาศให้เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทย ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ช่วยกันส่งเสริมและระดมกำลังเข้าพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว การพัฒนาและปรับปรุงนั้นได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ทางธรรมชาติ และ 2. การพัฒนาธุรกิจบริการ อันได้แก่ สถานที่พัก สถานที่จำหน่ายซื้อสินค้า สถานที่บริการต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรที่ทำงานทางด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพทัดเทียมมาตรฐานสากล ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเกิดมีสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวไทยขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทย ให้เฟื่องฟูและได้กำหนดและวางกฎเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแบบแผนต่อมาพร้อมกันนี้ได้กำหนดคุณลักษณะของบุคลากรดังนี้ คือ

1. เป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกเข้ากับคนอื่นได้ง่ายและทุกชนชั้น สามารถสร้างความประทับใจให้กับผู้พบเห็นและมีความสามารถในการผูกมิตรกับผู้อื่น คือ 1.1 การมองโลกในแง่ดี มีความจริงใจ 1.2 สดชื่นร่าเริงและอัธยาศัยดี 1.3 มีน้ำใจในการบริการและช่วยเหลือ 1.4 มีความเอื้อเฟื้อและห่วงใยผู้อื่น

2. เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดี คือ 2.1 มีร่างกายและพละนาามัยที่สมบูรณ์
2.2 มีความคล่องแคล่วว่องไวและกระฉับกระเฉง 2.3 มีอารมณ์เยือกเย็นสุขุม มั่นคง
2.4 แต่งกายให้เหมาะกับกาลเทศะ 2.5 มีกิริยามารยาทอ่อนโยน 2.6 พูดจาไพเราะอ่อนหวาน

3. เป็นบุคคลที่มีความรู้ดี คือ 3.1 สนใจความเคลื่อนไหวรอบตัว 3.2 เป็นคนช่างสังเกต
3.3 เป็นคนช่างค้นคว้า 3.4 มีความจำดี 3.5 รู้จักวิเคราะห์แยกแยะเหตุผลข้อเท็จจริง

4. เป็นบุคคลที่มีวาทศิลป์หรือวิธีการพูดที่ดี คือ 4.1 น้ำเสียงชัดเจน แจ่มใส
ชัดถ้อยชัดคำ 4.2 มีลำดับการพูดที่ดีเข้าใจง่าย 4.3 ใช้ระดับของภาษาให้เหมาะสมกับผู้ฟัง
4.4 มีจังหวะลีลาการพูดที่เหมาะสมและเข้าใจไม่น่าเบื่อหน่าย 4.5 ใช้ภาษาที่ถูกต้องตาม
ไวยากรณ์และสื่อได้ความหมายชัดเจน

5. เป็นบุคคลที่มีความรักงาน คือ 5.1 มีความกระตือรือร้น ขวนขวาย 5.2 มีความสุข
ในการปฏิบัติงาน

ความสามารถของมัคคุเทศก์

นอกเหนือจากการมีคุณสมบัติที่ดีต่าง ๆ แล้ว บุคลากรทางด้านการท่องเที่ยว จำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมความสามารถเหล่านี้เพื่อที่จะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์
แบบยิ่งขึ้น คือ

1. ความสามารถด้านภาษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการสื่อสารระหว่าง
เจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยวได้ เช่น คนขับรถ พนักงานโรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น

2. ความสามารถทางด้านวิชาการ ต้องตื่นตัวและหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมโดยเฉพาะ
เรื่องข้อมูลข่าวสารที่มักจะเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

3. ความสามารถในการนำเที่ยว สามารถควบคุมการเดินทางให้เป็นไปตามรายการ
ตามกำหนดการและขั้นตอน

4. ความสามารถในการแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยมีได้คาคหมาย เช่น เครื่องบินล่าช้า การเกิดอุทกภัย เป็นต้น มัคคุเทศก์จึงจำเป็นที่จะต้องมีการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาโดยยึดหลักผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยวและบริษัทเป็นพื้นฐาน

นอกเหนือจากคุณลักษณะและความสามารถของมัคคุเทศก์แล้ว จรรยาบรรณที่ดีของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ดูเหมือนเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคุณลักษณะด้านอื่น ๆ อันได้แก่

1. ความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบ
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความเมตตา กรุณา และยินดีในการบริการรับใช้ให้ผู้อื่นได้มีความสุข
4. การรู้จักประมาณตน
5. ความเข้าใจในมนุษยชาติ

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศนั้น คือ ปัจจัยสำคัญหรือเปรียบเสมือนหัวใจของบุคลากรที่ทำงานทางด้านนี้ การดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและโรงแรมทุก ๆ กิจกรรม ล้วนแล้วแต่ต้องใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารและการสร้างความเข้าใจด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งการเจรจาต่อรองซื้อเชิญตลอดจนการให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว เพราะฉะนั้นความสามารถทางภาษาต่างประเทศจึงเปรียบเสมือนประตูด่านแรกของผู้ที่จะเข้าไปทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม ซึ่งมีสามารถขาดได้เลย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้จัดลำดับความสำคัญของภาษาต่างประเทศสำหรับมัคคุเทศก์เป็นอันดับแรก และได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานภาษาประเทศสำหรับมัคคุเทศก์ไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการคัดสรรมัคคุเทศก์ที่มีความสามารถเข้าสู่สายงานนี้

เกณฑ์มาตรฐานภาษาต่างประเทศสำหรับมัคคุเทศก์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานภาษาต่างประเทศสำหรับมัคคุเทศก์ขึ้น โดยผู้ประกอบการอาชีพมัคคุเทศก์ทุกคนต้องสอบผ่านมาตรฐานความรู้ที่กำหนดไว้โดยมีวัตถุประสงค์และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. วัตถุประสงค์ของการสอบมาตรฐานภาษาต่างประเทศ

มัคคุเทศก์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นผู้ที่จะต้องทำงานใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยว ต้องให้การต้อนรับและความรู้เกี่ยวกับสถานที่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของคนไทยและอำนวยความสะดวกดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวตลอดเวลาที่พำนักอยู่ในประเทศไทย การที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ผลดี สามารถทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทยนั้น มัคคุเทศก์จะต้องมีความรู้และมีความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างดีเยี่ยม เพราะภาษาเป็นสื่อในการนำเสนอเรื่องราว หรือแม้แต่การนำเสนอส่งบริการต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงจัดทำมาตรฐานภาษาต่างประเทศสำหรับมัคคุเทศก์ขึ้นเพื่อ

1.1 ใช้เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถเข้าสู่วิชาชีพมัคคุเทศก์

1.2 ยกย่องคุณภาพและมาตรฐานความสามารถของมัคคุเทศก์

1.3 เตรียมความพร้อมของมัคคุเทศก์ให้สามารถเผชิญกับการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้

2. ทักษะภาษาต่างประเทศของมัคคุเทศก์

แบบทดสอบมาตรฐานภาษาต่างประเทศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) นี้ได้จัดทำขึ้น ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การสื่อสารต่าง ๆ ให้การปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์เริ่มตั้งแต่การต้อนรับนักท่องเที่ยว การนำชมสถานที่ต่าง ๆ การให้คำอธิบายตอบข้อซักถามการให้บริการความช่วยเหลือ และความสะดวกสบายต่าง ๆ ตลอดจนถึงการร่ำลา และการให้บริการในการเดินทางออกจากประเทศไทย

เกณฑ์มาตรฐานสำหรับข้อทดสอบภาษาต่างประเทศสำหรับมัคคุเทศก์ มีการแยกทักษะต่าง ๆ ออกจากกันโดยกำหนดสัดส่วนของแต่ละทักษะให้สอดคล้องกับลักษณะการใช้ภาษาต่างประเทศในงานมัคคุเทศก์ ดังต่อไปนี้ คือ

ทักษะการพูดและการฟัง	ร้อยละ	70
ทักษะการอ่าน	ร้อยละ	20
ทักษะการเขียน	ร้อยละ	10

เห็นได้ว่าทักษะที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการพูดซึ่งจะมีการฟังแทรกอยู่ ส่วนทักษะการเขียนนั้น มีบทบาทค่อนข้างน้อย เนื่องจากมัคคุเทศก์จะติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวด้วยการพูดเป็นหลัก ทักษะการอ่านมีสัดส่วนมากกว่าทักษะการเขียน เพราะมัคคุเทศก์จำเป็นต้องมีความสามารถในการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา

ระบบและเกณฑ์การให้คะแนนเป็นการวัดความสามารถและประสิทธิภาพในการสื่อสาร (Communicative ability and effectiveness) ด้วยภาษาต่างประเทศนั้น ซึ่งหมายความว่ามัคคุเทศก์ที่มีทักษะภาษาต่างประเทศในระดับมาตรฐานนั้น ต้องมีความสามารถเลือกใช้รูปแบบภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ บุคคล วัตถุประสงค์ และธรรมเนียมนิยมกับต้องแสดงความสุภาพ ความเป็นมิตร และความมีน้ำใจกับนักท่องเที่ยวด้วย

3. เกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 70

3.1 สามารถให้ข้อมูล คำแนะนำ ตักเตือน ฯลฯ นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์เป็นส่วนใหญ่

3.2 สามารถอธิบายแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยู่ (ตามที่ปรากฏในหลักสูตรมัคคุเทศก์) ได้อย่างคล่องแคล่ว เนื้อหาถูกต้อง

- 3.3 สามารถตอบข้อซักถามได้
- 3.4 สามารถใช้รูปแบบภาษา ศัพท์ และออกเสียงได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมดี
- 3.5 สามารถอ่านข้อมูลข่าวสาร ด้านการท่องเที่ยวได้
- 3.6 สามารถเขียนข้อความสั้น ๆ เพื่อการสื่อสารในงานมัคคุเทศก์ได้
- 3.7 สื่อสารเป็นที่เข้าใจดี

นอกจากนี้แล้วการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดหลักสูตรมัคคุเทศก์ขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักสูตรมาตรฐานในการอบรมมัคคุเทศก์ โดยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเสนอข้อมูล เรื่องราวต่าง ๆ ที่ถูกต้องและเหมาะสมให้กับนักท่องเที่ยว

4. หลักสูตรมัคคุเทศก์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดหลักสูตรมาตรฐานดังนี้ คือ

4.1 ภาคความรู้ความสามารถทั่วไป

4.1.1 วิชาความรู้พื้นฐาน ได้แก่

- 1) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ
- 2) บทบาทหน้าที่ มารยาท และจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์
- 3) วิธีปฏิบัติงานมัคคุเทศก์
- 4) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว
- 5) มนุษยสัมพันธ์
- 6) จิตวิทยาการบริการ
- 7) การให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
- 8) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทั่วไปและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ

มัคคุเทศก์

- 9) ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย
- 10) หลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

- 11) สิ่งแวดล้อมลุ่มระบบนิเวศทางธรรมชาติ
- 12) การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 13) หลักการบริการและจัดการธุรกิจท่องเที่ยวทั่วไป

4.1.2 วิชาความรู้เฉพาะสาขา

- 1) ประวัติศาสตร์ไทย
- 2) สังคมไทย
- 3) ทักษะศิลป์
- 4) วรรณคดี
- 5) นาฏศิลป์และดนตรีไทย
- 6) เทศกาลและงานประเพณีไทย
- 7) อาหารไทย
- 8) หัตถกรรมไทย
- 9) มรดกทางภูมิปัญญาไทย
- 10) แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
- 11) พระบรมมหาราชวังและวัดสำคัญในกรุงเทพฯ
- 12) สมุดลัทธิธรรมชาต
- 13) หลักการและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 14) การสื่อความหมายธรรมชาติ
- 15) สถานการณ์เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในปัจจุบัน
- 16) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรงแรม
- 17) ความรู้เกี่ยวกับงานบริการของสายการบิน
- 18) พิธีการเข้า – ออกราชอาณาจักร
- 19) ประวัติศาสตร์ศิลปะในประเทศไทย
- 20) สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย
- 21) ก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

4.2 ภาคความรู้ภาษาต่างประเทศ

ได้แก่ ภาษาต่าง ๆ คือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี ญี่ปุ่น จีน ฯลฯ

4.3 ภาคปฏิบัตินำชมสถานที่

4.3.1 วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระบรมมหาราชวัง

4.3.2 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดอรุณราชวราราม วัดเบญจมบพิตร
วัดไตรมิตรวิทยาราม วัดพระราชนำดดาราม วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

4.3.3 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

4.3.4 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและลพบุรี

4.3.5 จังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์

4.3.6 จังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก

4.3.7 จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง

4.3.8 จังหวัดนครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี

4.3.9 พระที่นั่งวิมานเมฆ – พระที่นั่งอภิเศกดุสิต

ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP)

ความหมายและความสำคัญของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ

ในปัจจุบันนี้ ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (English for Specific Purpose: ESP) ได้รับความสนใจจากผู้เรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น เนื่องจากเป็นภาษาที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นในการใช้งานของผู้ศึกษา ผู้ศึกษาสามารถใช้ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจเป็นสื่อกลางในวิชาชีพของตนเองเพื่อการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการประกอบธุรกิจด้านต่าง ๆ ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจนั้นครอบคลุมถึงการศึกษ การฝึกอบรม และการฝึกปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ทางด้านภาษา ความรู้ทางด้านวิธีการสอนและความสนใจของผู้เรียนที่มีความชำนาญเฉพาะสาขา โดยมีผู้ให้ความหมายและคำจำกัดความของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจไว้ดังนี้

Mackay and Maunford (1978: 2) กล่าวว่า ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ เป็นการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นวัตถุประสงค์ ในการนำไปใช้เป็นสำคัญ โดยเฉพาะงานด้านวิชาชีพ การสอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษ เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง (Utilitarian Purpose)

นอกจากนั้นแล้ว Robinson (1980: 13) ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) นั้นเป็นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยมุ่งความสำเร็จในการแสดงออกถึงบทบาทต่าง ๆ ที่จำเป็นในการศึกษาหรือทางอาชีพ และขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ESP แต่ละหลักสูตรจึงอาจแตกต่างกันในเรื่องของทักษะ หัวเรื่อง สถานการณ์ หน้าที่ทางภาษาและตัวภาษาที่ใช้การเรียน ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจมีทั้งก่อนเข้าสู่บทบาททางอาชีพหรือการศึกษานั้น ๆ หรือเป็นการเรียนควบคู่ไปพร้อมกับการเรียนวิชาชีพหรือวิชาการแขนงนั้น ๆ หรือเป็นการเรียนสำหรับผู้ที่มีความรู้ความสามารถในงานอาชีพ หรือในทางวิชาการแขนงนั้น ๆ เป็นอย่างดีแล้วในภาษาแม่ แต่จำเป็นที่จะต้องแสดงบทบาททางอาชีพหรือทางวิชาการเหล่านั้นด้วยภาษาอังกฤษ

ซึ่ง Robinson (1991: 2 – 4) ได้กำหนดกฎเกณฑ์ของ ESP ว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่แน่นอน เรียนเพื่อนำภาษาอังกฤษไปใช้ในการศึกษาหรืองานอาชีพที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ
2. การกำหนดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ กำหนดจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน (Needs Analysis) เพื่อชี้ชัดว่าผู้เรียนมีความต้องการและใช้ภาษาอังกฤษในด้านใดบ้าง
3. หลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ กำหนดขึ้นสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษทั่วไปมาบ้างแล้ว ไม่ใช่หลักสูตรสำหรับผู้เริ่มเรียน
4. การจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจสำหรับชั้นเรียนหนึ่ง ๆ ผู้เรียนควรมีความต้องการในการเรียนในทางเดียวกัน หรือสาขาวิชาเดียวกัน เช่น สาขาวิศวกรรมศาสตร์

ส่วน Strevens (1978a.) ได้เห็นว่าภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ เป็นการสอนการใช้ภาษา (Use) เพื่อใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเห็นว่าตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ความต้องการเหล่านี้ อาจเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับงานเฉพาะอย่าง (Specific Job) หรือเฉพาะสาขา (Specific Subject) หรือเฉพาะจุดมุ่งหมาย (Specific Purpose) อย่างไม่อย่างหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากการสอนภาษาอังกฤษทั่วไปคือ

1. เป็นภาษาอังกฤษที่จัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
2. เป็นภาษาที่เลือกหัวข้อ (Topic) ในการสอนตรงกับวิชาชีพของผู้เรียน
3. เป็นภาษาอังกฤษที่เน้นทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียนในการนำไปใช้กับสาขาวิชาชีพของตนต่อไป
4. เป็นภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเฉพาะสำหรับผู้เรียน (Specific Language Content)

จากแนวความคิดข้างต้น เห็นได้ว่าภาษาอังกฤษเฉพาะกิจนั้น คือการสอนเนื้อหาวิชาที่มุ่งเน้นวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เฉพาะงาน เนื้อหาที่ศึกษาจึงกลายมาเป็นแนวความคิดหลักของการจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ ให้ตรงกับความต้องการของผู้ศึกษามากที่สุด ดังคำกล่าวของ สมถวิล (2528: 87 – 88) ความว่า ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจเป็นหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยหลายองค์ประกอบและองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญคือ เนื้อหา โดยผู้ออกแบบหลักสูตรได้รวบรวมหัวข้อเฉพาะด้าน ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เทคนิคหรืองานอาชีพ เข้าไว้ด้วยกัน หรือเป็นทักษะทางภาษาที่เฉพาะเจาะจง อาจเป็นทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการแปล จุดมุ่งหมายที่เรียนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจนี้ เรียนเพียงส่วนหนึ่งซึ่งอาจเป็นประโยชน์ที่สุดสำหรับผู้เรียนในการที่จะบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา อาชีพ เนื้อหาที่เรียนจะเหมาะสมกับจุดหมายของผู้เรียน เนื้อหาภาษาจะไม่เป็นทางเดียวกัน เนื่องจากจุดประสงค์ของผู้เรียนจะแตกต่างกันไป

ส่วนในด้านของเนื้อหาของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจนั้น Strevens (1980) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า เนื้อหาที่เป็นแกนสำคัญของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ ก็คือ “Technical Terms” ในแต่ละสาขาวิชาชีพ การสอน Technical Terms เป็นการสอนที่ผสมผสานทางด้านศัพท์เสียง สัญลักษณ์ สื่อภาษา ตลอดจนไวยากรณ์เข้าด้วยกัน การผสมผสานก่อให้เกิดทำเนียบภาษา (Register) ขึ้นด้วย ดังนั้นเนื้อหาของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจคือ “Technical Terms” กับ “ทำเนียบภาษา”

ในปัจจุบันนี้เห็นได้ว่า ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจได้มีบทบาทมากขึ้น ตามที่ England (1995: 12) กล่าวว่าในปัจจุบันได้มีการบรรจุวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะกิจไว้ในโครงการการศึกษา

และการฝึกอบรมครูของ TESOL เนื่องจากครูที่เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ ไม่มีความถนัดและความชำนาญทางด้านวิทยาศาสตร์และธุรกิจเลย ซึ่ง Robinson (1981) ได้เคยนำเสนอแนวคิดไว้ว่าการที่ผู้สอนภาษาอังกฤษไม่มีความถนัดและความชำนาญเฉพาะด้าน อาจเป็นปัญหากับครูได้และจะกลายเป็นสิ่งที่ทำลายความเชื่อมั่นของครูไปในที่สุด ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีการบรรจุวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะกิจไว้ในโครงการของ TESOL ไว้ด้วย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับครูที่จะทำการสอนวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะกิจทุก ๆ ด้าน

สำหรับการเตรียมความพร้อมของครู หรือบุคลากรที่ทำการสอนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) นั้น ไม่อาจละเลยการให้ความรู้และความเข้าใจอันถ่องแท้แก่กลุ่มบุคคลดังกล่าว เพราะถ้าครูหรือบุคลากรที่ทำการสอนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ เข้าใจอย่างดีเยี่ยมแล้วก็จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเกิดวิวัฒนาการใหม่ๆ ทางภาษาอังกฤษเฉพาะกิจขึ้นได้มากมาย แต่ทั้งนี้ครูหรือบุคลากรที่ทำการสอนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นเพียงผู้รับ (Passive) คือ ทำหน้าที่สอนอย่างเดียว ตามตำราที่ให้มากลับกลายมาเป็นผู้กระทำ (Active) คือ ผู้สร้างหลักสูตรเองบ้าง ด้วยเหตุนี้ผู้สร้างหลักสูตรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้และเข้าใจในหลักการต่างๆ ของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) เสียก่อน จึงจะก่อให้เกิดพัฒนาการขั้นต่อไปได้ ซึ่งมีรายละเอียดที่ช่วยอธิบายความเข้าใจได้ดังนี้คือ

จุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ

Mackay and Mountford (1978: 2) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อสนองความต้องการด้านวิชาชีพนั้น ๆ (Occupational Requirements) เช่น ภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานรับโทรศัพท์ที่ติดต่อระหว่างประเทศ นักบินนานาชาติ เป็นต้น
2. เพื่อการฝึกอบรมอาชีพ (Vocational Training Programs) เช่น บุคลากรของโรงแรม เจ้าหน้าที่ฝ่ายการค้าพิเศษ เป็นต้น
3. เพื่อการศึกษาทางด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง (Academic or Professional Study) เช่น นักกฎหมาย แพทย์ ทัศนศึกษา วิศวกร เป็นต้น

ประเภทของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอทัศนะและแบ่งประเภทของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจไว้หลายประเภท พอสรุปได้ดังนี้

Boys (1979) ได้แบ่งภาษาอังกฤษเฉพาะกิจเป็นประเภทต่าง ๆ คือ

1. ภาษาอังกฤษเพื่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (English for Science and Technology – EST) เพื่อสนองความต้องการของผู้ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนบุคลากรทั่วไปที่อยู่ในสาขาวิชาชีพชั้นสูงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. ภาษาอังกฤษเพื่อวิชาชีพ (English for Vocational Purpose – EVP) เพื่อสนองความต้องการของบุคลากรทั่วไป อันได้แก่

2.1 ภาษาอังกฤษธุรกิจ (Commercial English) คือ ภาษาอังกฤษทางการเลขานุการ บัญชี ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

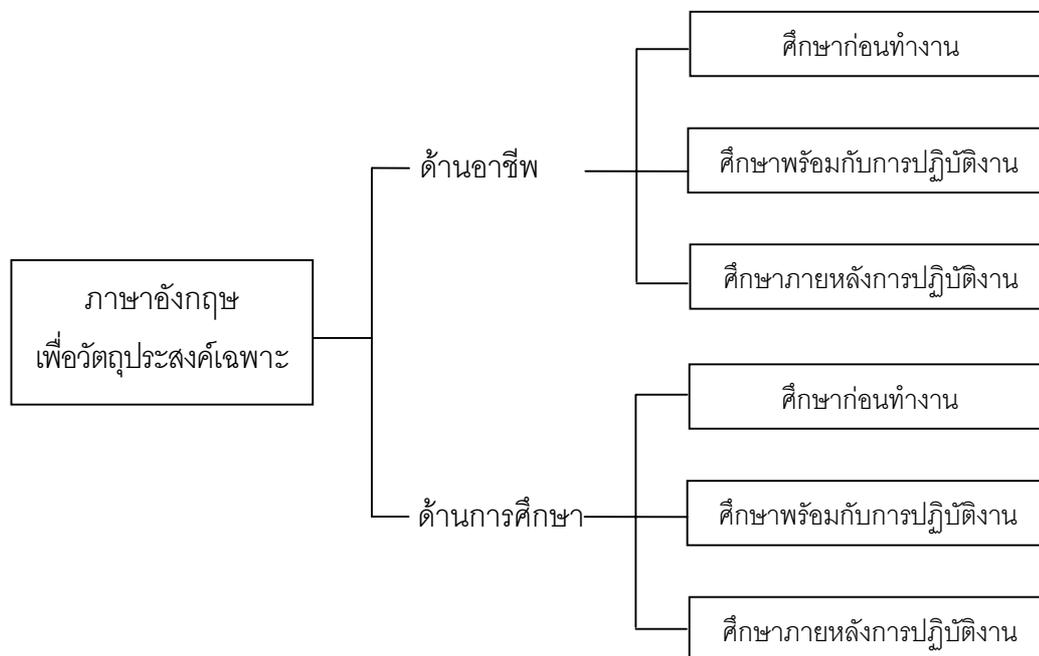
2.2 ภาษาอังกฤษเทคนิค (Technical English) คือ ภาษาอังกฤษสำหรับช่างโลหะ ช่างเครื่อง ช่างเทคนิค เป็นต้น

2.3 อื่น ๆ (Others) ได้แก่ ภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์ ภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานโรงแรม เป็นต้น

3. ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจอื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษที่ใช้ในงานศิลปกรรม (English for Art) ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย (English for Law)

ในทัศนะของ Boys นั้น Boys ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่าง EST และ EVP อยู่ตรงที่ EST นั้น ให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษที่ใช้ในวิชาชีพสาขาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ และสาขาสังคมศาสตร์ ที่ต้องศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา ส่วน EVP มุ่งเฉพาะภาษาอังกฤษที่ใช้ในการทำงานประเภทที่ไม่ต้องผ่านการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ทัศนะของ Stevens (อ้างอิงใน Robinson, 1980: 7) ได้ให้ทัศนะตามแผนภาพที่ 4

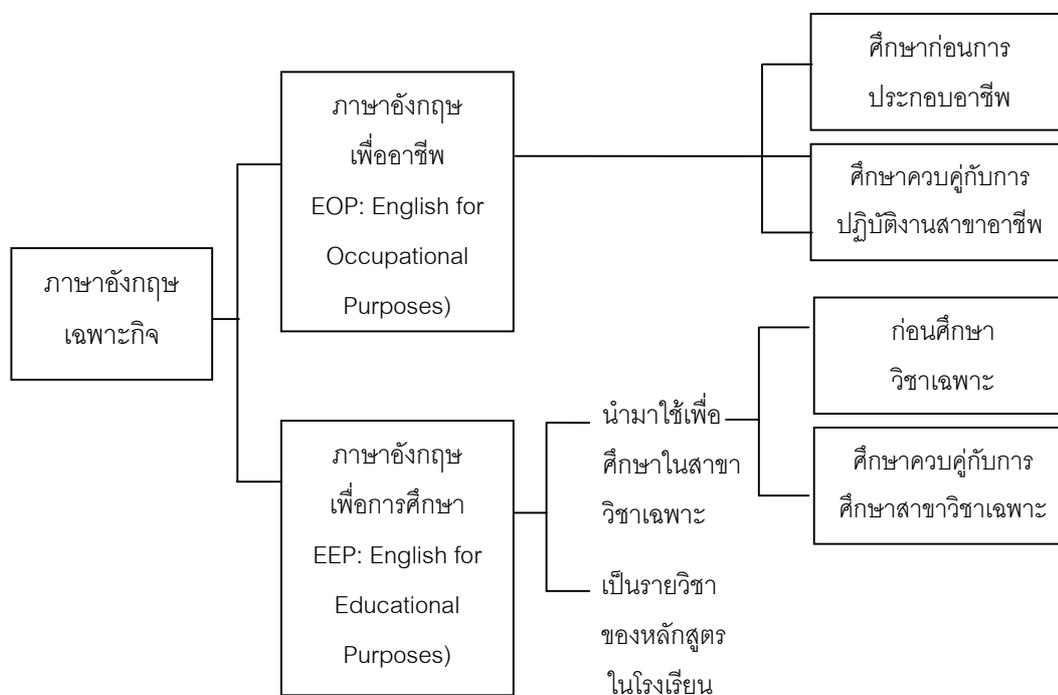
ภาพที่ 3 ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจในทัศนะของ Stevens

ที่มา: Stevens (อ้างอิงใน Robinson, 1980: 7)

จากแผนภาพดังกล่าว เห็นได้ว่า Stevens ได้จำแนกภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ ออกเป็น 2 สาขา คือ

1. ด้านอาชีพ (Occupational) เน้นการนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพต่าง ๆ ผู้เรียนอาจศึกษาทั้งก่อน ขณะทำงาน หรือหลังปฏิบัติงานก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ศึกษาเป็นผู้เลือกเอง
2. ด้านการศึกษา (Educational) เน้นการนำไปใช้ในการประกอบการศึกษา ซึ่งผู้เรียนอาจเรียนได้ทั้งก่อน ขณะศึกษาหรือหลังการเรียนสาขาวิชาก็ได้

นอกจากนี้แล้ว Ministry of Overseas Development แห่งประเทศอังกฤษ (Robinson 1980: 7) ได้แบ่งประเภทภาษาอังกฤษเฉพาะกิจออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ซึ่งคล้ายกับการแบ่งของ Stevens คือ

ภาพที่ 4 ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจตามแนวคิดของ Ministry of Overseas Development ที่มา: Ministry of Overseas Development (อ้างถึงใน Robinson, 1980)

จากแผนภาพที่ 5 เห็นได้ว่า Ministry of Overseas Development ได้จำแนก ESP ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. EOP (English for Occupational Purpose) เน้นการเรียนภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 2 วิธีการ คือ

1.1 ศึกษาก่อนการประกอบอาชีพ

1.2 ศึกษาควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานสาขาวิชาชีพที่ตนเองทำงานอยู่ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความสามารถและทักษะต่าง ๆ

2. EEP (English for Educational Purposes) เป็นการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาโดยแบ่งเป็น 2 วิธี

2.1 การศึกษาในสาขาที่ศึกษาอยู่ โดยอาจเรียนก่อนที่จะเริ่มศึกษาหรือเรียนควบคู่กันไปในขณะที่ศึกษาสาขานั้น ๆ ก็ได้

2.2 การจัดให้เป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรของสถานศึกษา

จากวิธีการศึกษาของ Ministry of Overseas Development ได้สอดคล้องกับแนวความคิดของ Kennedy and Bolitho (1984: 3 – 5) ซึ่งได้ศึกษาและสรุปไว้คล้ายคลึงกันคือ

1. ภาษาอังกฤษเฉพาะอาชีพ (EOP: English for Occupational Purpose)

2. ภาษาอังกฤษเฉพาะวิชาการ (EEP: English for Educational Purpose) เน้นการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และได้แบ่งออกเป็นประเภทย่อย ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

2.1 Discipline – Based ESP เป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา คือ

2.1.1 Pre – Study ESP เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนได้เรียนวิชาการมาแล้ว

2.1.2 In - Study ESP เป็นการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่ผู้ศึกษากำลังศึกษาอยู่ขณะนั้น

2.2 School – Subject ESP เป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับโรงเรียน คือ

2.2.1 Independent ESP คือการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นภาษาอังกฤษ

2.2.2 Integrated ESP คือการเรียนวิชาอื่น ๆ หลายวิชารวมกันโดยการใช้ภาษาอังกฤษ

จากแนวความคิดและทัศนะของนักวิชาการต่าง ๆ ที่นำเสนอมาข้างต้นนั้น พอสรุปได้ว่าภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การศึกษาเพื่ออาชีพและการศึกษาเพื่อการศึกษา แต่ทั้งนี้ทั้ง 2 ประเภท มีลักษณะบางประการที่ตรงกัน หรือร่วมกันอยู่ ดัง Robinson (1980: 13) ได้กล่าวว่า มี

1. การเน้นทักษะและงานเดียวกัน (Special skill or task)
2. การมีเนื้อหาวิชาที่ตรงกัน (Subject matter themes topics/notions concepts)
3. การมีความต้องการในการสื่อสารที่ต้องอาศัยหน้าที่ทางภาษา (Function)
4. การมีการใช้ภาษาในสถานการณ์เดียวกัน (Setting)

จนในช่วงปี ค.ศ. 1989 Hutchinson และ Waters ได้เสนอประเภทของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจในแบบแผนภูมิต้นไม่ขึ้นมาใหม่ โดยมีรากฐานเป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร อันแตกต่างเป็นการสอนภาษาอังกฤษในฐานะต่าง ๆ คือ

1. การสอนภาษาอังกฤษในฐานะเจ้าของภาษา (English as a Mother Tongue: EMT)
2. การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language: EFL) ซึ่งแบ่งออกได้มากมาย
3. การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สอง (English as a Second Language: ESL) ซึ่งสามารถแยกประเภทได้เช่นเดียวกับ EFL

สำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ ขอกล่าวถึงการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ เนื่องจากภาษาอังกฤษถูกจัดให้อยู่ในฐานะภาษาต่างประเทศที่คนไทยสามารถเลือกเรียนรู้โดยเสรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ภาษาอังกฤษทั่วไป (General English: GE) ซึ่งมีระดับตั้งแต่พื้นฐานมัธยมจนถึงระดับอุดมศึกษา หรือผู้ใหญ่

2. ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (English for Specific Purpose: ESP) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สาขาย่อย คือ

2.1 ภาษาอังกฤษทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (English for Science and Technology: EST) โดยแบ่งออกเป็นอีก 2 สาขาย่อย คือ

2.1.1 ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา (English for Academic Purpose: EAP) ได้แก่ ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาแพทย์ เป็นต้น

2.1.2 ภาษาอังกฤษเฉพาะอาชีพ (English for Occupational Purpose: EOP) ได้แก่ ภาษาอังกฤษสำหรับช่างเทคนิค

2.2 ภาษาอังกฤษสำหรับธุรกิจและเศรษฐกิจ (English for Business and Economics: EBE) แบ่งได้เป็น 2 สาขาย่อย คือ

2.2.1 ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา (English for Academic Purpose: EAP) ได้แก่ ภาษาอังกฤษสำหรับเศรษฐศาสตร์ ภาษาอังกฤษสำหรับบริหารธุรกิจและการจัดการ เป็นต้น

2.2.2 ภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ (English for Occupational Purpose: EOP)

ได้แก่ ภาษาอังกฤษสำหรับงานเลขานุการ ภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์ ภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานโรงแรม เป็นต้น

2.3 ภาษาอังกฤษทางด้านสังคมศาสตร์ (English for Social Sciences: ESS)

แบ่งได้เป็น 2 สาขาย่อย คือ

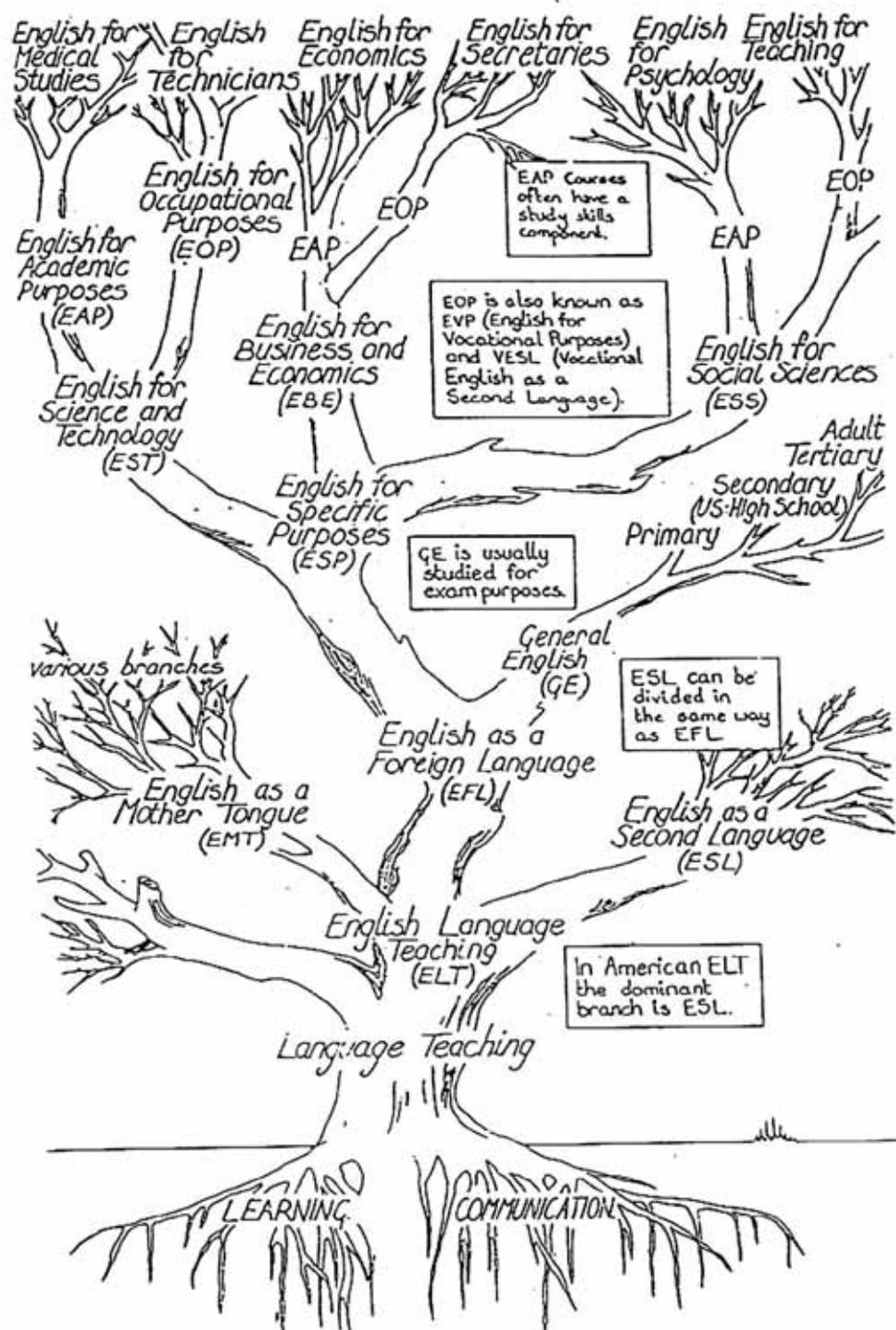
2.3.1 ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา (English for Academic Purpose: EAP)

ได้แก่ ภาษาอังกฤษสาขาจิตวิทยา ภาษาอังกฤษสาขาโบราณคดี ประวัติศาสตร์ หรือศิลปกรรม

2.3.2 ภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ (English for Occupational Purpose: EOP)

ได้แก่ ภาษาอังกฤษสำหรับครู ภาษาอังกฤษสำหรับนักโบราณคดี ภาษาอังกฤษสำหรับนักมานุษยวิทยา เป็นต้น

จากภาษาอังกฤษเฉพาะกิจดังกล่าวข้างต้น สามารถแสดงประเภทสาขาได้ตามแผนภาพที่ 6 คือ

ภาพที่ 5 The tree of ELT (English Language Teaching)

ที่มา: Hutchinson and Waters (1987)

จากแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนั้น เห็นได้ว่า ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ มีลักษณะที่สำคัญร่วมกันอยู่ 3 ประการ ดังข้อสรุปของ Hutchinson และ Waters (1987: 18) ที่ได้นำเสนอเพิ่มเติมว่า

ลักษณะสำคัญของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ

ภาษาอังกฤษเฉพาะกิจมีลักษณะสำคัญ ดังนี้คือ

1. เป็นการสอนการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม แต่รูปแบบภาษานั้นใช้เหมือนกับการสอนภาษาทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สมถวิล (2528: 87 – 88) คือ เนื้อหาที่เรียนจะเหมาะสมกับจุดหมายของผู้เรียน เนื้อหาทาง ภาษาไม่เป็นทางเดียวกัน เนื่องจากจุดประสงค์ของผู้เรียนแตกต่างกันไป

2. การใช้คำศัพท์และระเบียบวิธีทางการภาษามีความซับซ้อน แต่ไม่แตกต่างไปจาก ภาษาอังกฤษทั่วไป

3. ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนเช่นเดียวกับการสอนภาษาอังกฤษโดยทั่วไป

นอกจากนี้แล้ว Stevens (อ้างใน สมถวิล, 2528: 159) ได้กล่าวถึงข้อดีของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจไว้ดังนี้คือ

1. เวลาและความพยายามถูกใช้ไปในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ
2. ไม่เสียเวลาและความพยายามถึงสิ่งที่ไม่เหมาะสม
3. การเรียนเนื้อหาที่ต้องการจะเรียนได้รวดเร็วกว่า
4. มีแรงจูงใจและความเต็มใจที่จะเรียนมากกว่า General English
5. อัตราความสำเร็จจะสูงขึ้นด้วย
6. ความพึงพอใจของผู้เรียนมีมากกว่าความพึงพอใจของครู ซึ่งสำคัญน้อยกว่า
7. คุ่มค่าเงินที่ลงทุนในการสอนมากกว่า

แต่การที่จะได้มาซึ่งข้อดีทั้ง 7 ประการนั้น จำเป็นต้องมีข้อแม้เพื่อความสำเร็จดังนี้

1. ESP ต้องมีครูวิเศษ ครูที่สอนภาษาอังกฤษทั่ว ๆ ไปอาจไม่ใช่ครู ESP ที่ดีพลังของ ESP อยู่ที่ครูมีบทบาททั้งการสร้างหลักสูตร ผลิตวัสดุการสอน การสอนร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชานั้น ๆ และมีนวัตกรรมในการสอน ซึ่งครูต้องมีประสบการณ์มานาน มีคุณภาพสูง
2. ครู ESP ราคาแพงกว่า เพราะว่าแก่กว่าคุณภาพดีกว่า และมีอยู่น้อย
3. ครู ESP ต้องใช้เวลาการเตรียมมาก เนื่องจากต้องมีการสำรวจความต้องการ การปรับปรุงหลักสูตร สร้างแบบทดสอบที่เหมาะสม
4. ค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้เรียน ESP สูงกว่าเพราะครุราคาแพงกว่าและใช้เวลาในการเตรียมมาก

ทั้งนี้ลักษณะเฉพาะที่สำคัญดังกล่าวข้างต้นของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ ได้ช่วยให้เห็นภาพรวมของการจัดทำรูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นแนวทางหรือกรอบในการจัดสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวและโรงแรมได้ดังนี้

การจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ

ในการจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจนั้น ควรมีการออกแบบให้เหมาะสมดังที่ Munby (อ้างถึงใน Robinson, 1980: 31) ได้เสนอแนะว่า ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักควรมีการเลือกทักษะ หน้าที่ทางภาษา และรูปแบบของภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน แล้วจึงออกแบบหลักสูตร เลือกวิธีการสอน (Methodology)

1. การวิเคราะห์ทำเนียบภาษา (Register analysis)
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อความ (Discourse Analysis)
3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน (Needs Analysis)

การวิเคราะห์ทำเนียบภาษานั้นจะต้องวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นใคร ทั้งนี้ก็เพื่อความเข้าใจในการใช้ภาษาของผู้เรียนในสังคมนั้น ๆ รวมทั้งเนื้อหาในแต่ละสาขาวิชาชีพ ซึ่งมีความสัมพันธ์แตกต่างกันทางด้านไวยากรณ์ ศัพท์ เสียง สัทภาษาที่ใช้ นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของข้อความหรือเนื้อหา โดยวิเคราะห์ว่าทำอย่างไรให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงโครงสร้างและความหมายของประโยคอย่างสัมพันธ์กัน ส่วนแรงจูงใจของผู้เรียนนั้นโดยมากผู้เรียนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจมักเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษมาบ้างแล้ว และยังรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ในการเรียนภาษาของตนเป็นอย่างดี ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนและเป็นพื้นฐานการจัดขั้นตอนการสร้างหลักสูตรต่อไป

สำหรับขั้นตอนต่าง ๆ ในการสร้างและออกแบบโปรแกรมทางภาษา ซึ่งผู้สร้างหลักสูตรควรดำเนินการอย่างรอบคอบนั้นมีขั้นตอนอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรนำมาพิจารณา ดังที่ Hutchinson and Waters (1987: 22) ได้เสนอแนวคิด 3 ประการ ดังนี้

1. ธรรมชาติของภาษา (Language Descriptions)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theories)
3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน (Needs analysis)

ปัจจัย 3 ประการนี้สามารถแสดงเป็นภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 6 โครงสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจตามแนวคิดของ Hutchinson และ Waters ที่มา: Hutchinson and Waters (1987)

1. ธรรมชาติของภาษา (Language Descriptions) เป็นการอธิบายลักษณะของภาษา โดยนักภาษาศาสตร์กลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ไวยากรณ์แบบดั้งเดิม (Classical or Traditional Grammar)

1.2 ภาษาศาสตร์โครงสร้างนิยม (Structural Linguistics)

1.3 ไวยากรณ์ปริวรรต (Transformational Generative Grammar)

1.4 ตัวแปรทางภาษาและการวิเคราะห์ทำเนียบภาษา (Language Variation and Register analysis)

1.5 ไวยากรณ์เน้นหน้าที่ทางภาษาและการสื่อความหมาย (Functional / Notional Grammar)

1.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อความ (Discourse or Rhetorical Analysis)

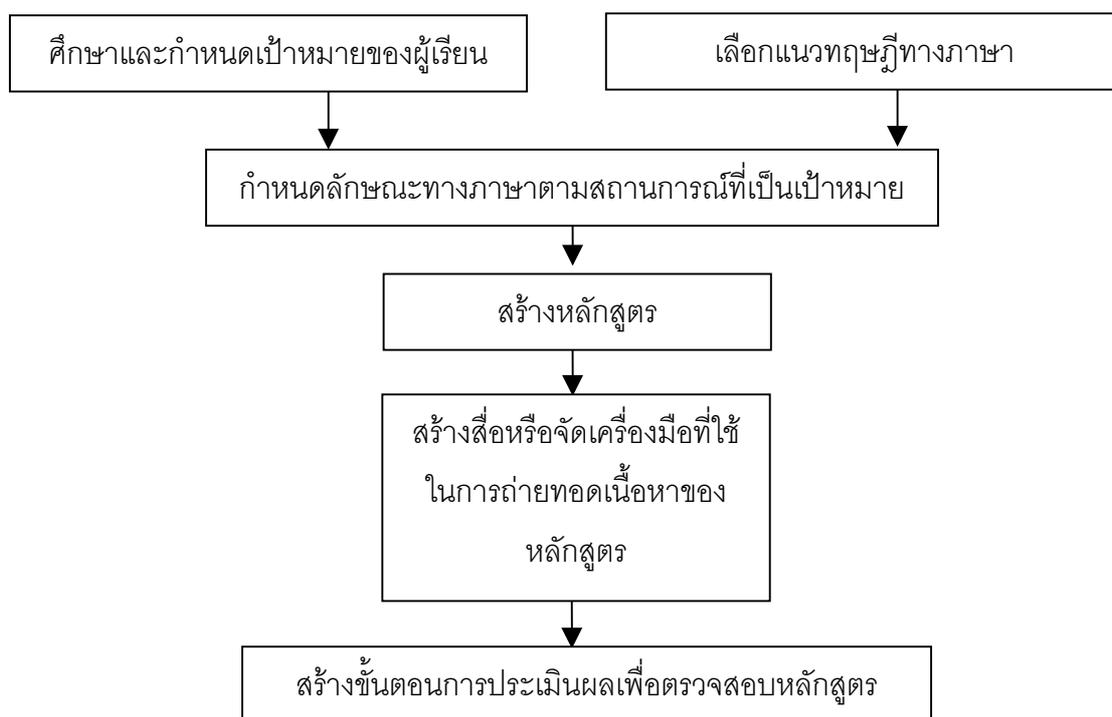
2. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theories) เป็นปัจจัยพื้นฐานของการสร้างหลักสูตร คือ
 - 2.1 กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism: Learning as habit formation)
 - 2.2 กลุ่มจิตนิยม (Mentalism: Thinking as Rule – Governed Activity)
 - 2.3 กลุ่มพุทธินิยม (Cognitive code: Learners as Thinking beings)
 - 2.4 ปัจจัยทางด้านจิตพิสัยของผู้เรียน (The Affective Lector: Learners as Emotional being)
 - 2.5 การเรียนรู้และการรับรู้ภาษา (Learning and Acquisition)
 - 2.6 รูปแบบในการเรียนรู้ (A Model for Learning)
3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน (Needs Analysis) ซึ่งต้องพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้
 - 3.1 ความต้องการที่เป็นเป้าหมาย (Target Needs) อันได้แก่ ความจำเป็น (Necessities) ความบกพร่อง (Lacks) และความต้องการ (Wants)
 - 3.2 การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการอันเป็นเป้าหมาย (Gathering Information about Target Needs) อันได้แก่ การใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น แบบสอบถาม สัมภาษณ์ และการสังเกต
 - 3.3 ความต้องการเรียนรู้เพื่อสนองความต้องการที่เป็นเป้าหมาย (Learning Needs) อันได้แก่ เนื้อหา ทักษะ วิธีการเรียนของแต่ละวิชา

3.4 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ (Analyzing Learning Needs)

อันได้แก่ สถานภาพการเงิน ความสนใจ อายุ เพศ สัญชาติของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน เวลาของการเรียน ฯลฯ

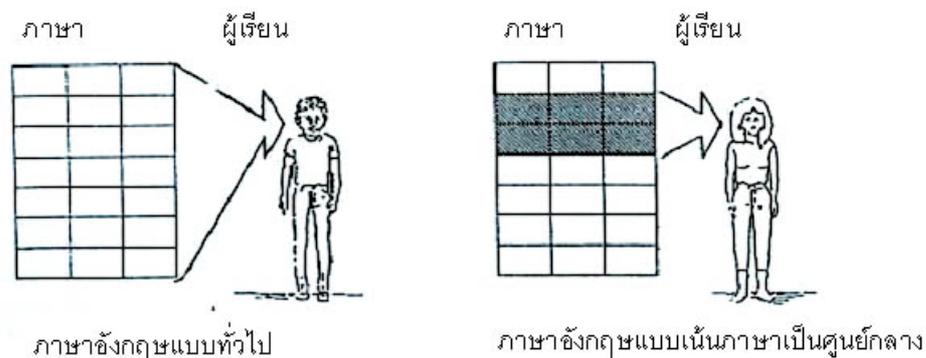
จากปัจจัยทั้ง 3 ประการดังกล่าวนี้ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เน้นภาษาเป็นศูนย์กลาง (Language – Centred Course Design) คือ การศึกษาและกำหนดเป้าหมายของผู้เรียนและเลือกสรรแนวทฤษฎีทางภาษา จนสามารถกำหนดลักษณะทางภาษาตามสถานการณ์ที่เป็นเป้าหมายเพื่อใช้ในการสร้างหลักสูตร หลังจากสร้างหลักสูตรแล้ว จะต้องสร้างสื่อหรือเครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาของหลักสูตรและขั้นตอนสุดท้ายก็คือ การประเมินผล ซึ่งแสดงขั้นตอนตามภาพที่ 8 - 9 ดังนี้

ภาพที่ 7 แนวทางการจัดหลักสูตรโดยเน้นภาษาเป็นศูนย์กลาง

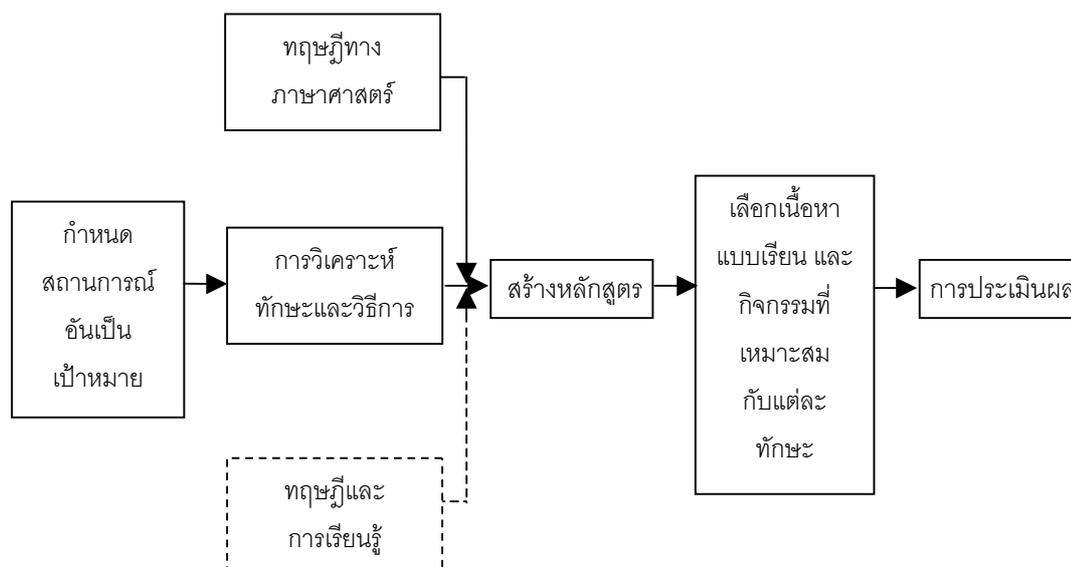
ที่มา: Hutchinson and Waters (1987)

ภาพที่ 8 หลักสูตรแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (The Learner – Restricted Syllabus)

ที่มา: Hutchinson and Waters (1987)

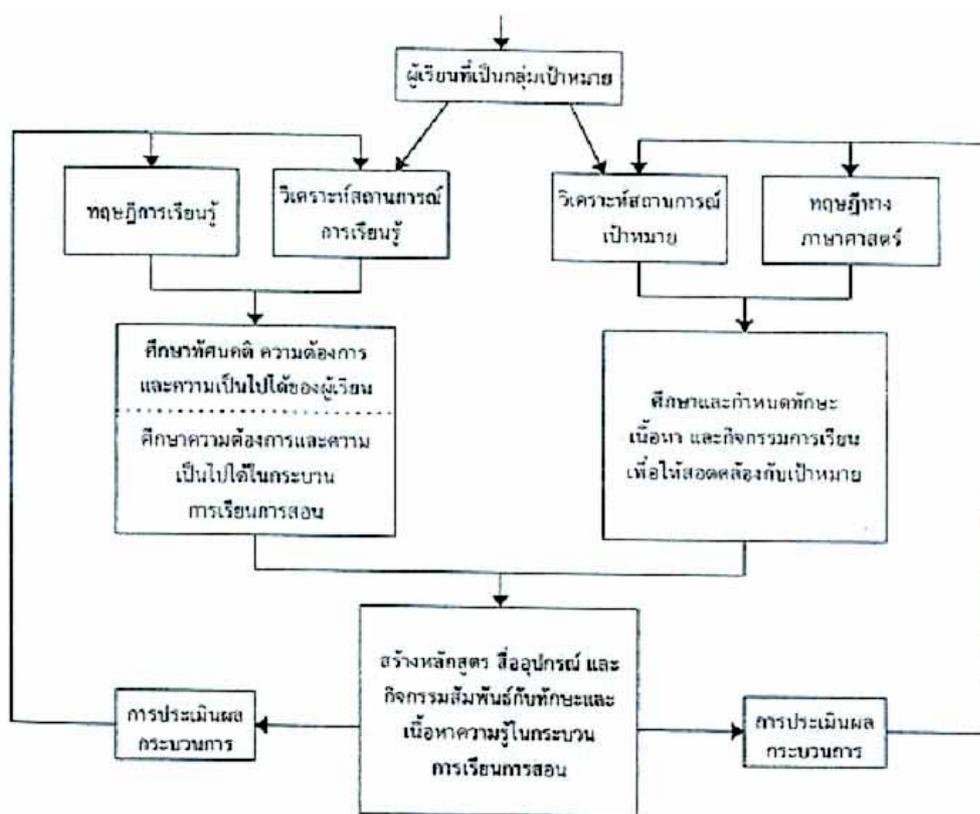
2. เน้นทักษะเป็นศูนย์กลาง (Skills – Centered Course Design) ขั้นแรกต้องระบุสถานการณ์ที่เป็นเป้าหมายก่อนการวิเคราะห์ทักษะและวิธีการ ซึ่งต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นเป้าหมายด้วย หลังจากนั้นต้องใช้แนวทฤษฎีทางภาษาศาสตร์และทฤษฎีการเรียนรู้มาประกอบการพิจารณาเขียนหลักสูตรและเลือกเนื้อหา แบบเรียน แบบฝึกหัดของแต่ละทักษะ และวิธีการสอนพร้อมทั้งการประเมินผลต่อไปตามภาพที่ 10

ภาพที่ 9 แนวทางการจัดหลักสูตรโดยเน้นทักษะเป็นศูนย์กลาง

ที่มา: Hutchinson and Waters (1987)

3. เน้นการเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง (A Learning – Centered Approach) ขั้นแรกต้องระบุผู้เรียนเพื่อให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์การเรียนรู้และสถานการณ์เป้าหมายได้อย่างถูกต้องหลักจากนั้นใช้แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีทางภาษาศาสตร์มาประกอบการพิจารณาโดยนำมาระบุแยกเป็นทัศนคติ ความต้องการและความเป็นไปได้ของผู้เรียนและการเรียนรู้ รวมทั้งการสอนตามสถานการณ์และการระบุทักษะความรู้ตามหน้าที่ของภาษาในสถานการณ์ที่เป็นเป้าหมาย ต่อมาจึงลงมือเขียนหลักสูตรและจัดสื่อการเรียนรู้เพื่อตอบสนองจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ขั้นตอนสุดท้าย อันได้แก่ การประเมินผลซึ่งจะทำให้ทราบข้อบกพร่องและข้อดี เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงขั้นตอนต่าง ๆ ขึ้นต้นต่อไปตามแผนภาพ

ภาพที่ 10 แนวทางการจัดหลักสูตรโดยเน้นการเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง
ที่มา: Hutchinson and Waters (1987)

นอกจากนั้น Robinson ยังเสนอแนวทางในการจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจว่า อาจจะมีแนวโน้มในการใช้หลักสูตรต่อไปนี้

1. Content – based Syllabuses ประกอบด้วย เนื้อหาทางภาษา หัวข้อและสถานการณ์ (Situation / Topic) พบมากในภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจ ภาษาอังกฤษเพื่อเทคโนโลยี ซึ่งหลักสูตรนี้มีความสำคัญมากสำหรับ ESP

2. Skill – based Syllabuses เป็นการใช้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน นำมาใช้ในการเขียนจดหมายธุรกิจ การพูดสำหรับติดต่อทางธุรกิจหรือการอ่านงานทางวิชาการ อาจเน้นเรื่องรูปแบบของภาษา (Form) และหน้าที่ของภาษา (Function)

3. Method – based Syllabuses เน้นในเรื่องกระบวนการในการเรียนที่เกิดขึ้นในห้องเรียนระหว่างครูและนักเรียน ประกอบด้วยงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ (Tasks)

การที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหลักสูตรใดนั้น ขึ้นอยู่กับการนำหลักสูตรมาใช้ในการสอนได้เหมาะสมเพียงใด โดยดูจากความต้องการของผู้เรียน จุดประสงค์ของหลักสูตร รวมทั้งแนวโน้มของสถาบันที่สร้างหลักสูตรนั้น

สำหรับการสร้างบทเรียนทางภาษาอังกฤษเฉพาะกิจนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงมี 5 ขั้นตอนตามลำดับต่อไปนี้ (Bachman and Strick, 1981: 46)

1. วิเคราะห์ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำไปกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้เรียน
2. เลือกโปรแกรมและแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
3. กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาในบทเรียนตามจุดมุ่งหมายของโปรแกรม

4. กำหนดวิธีสอนเนื้อหาต่าง ๆ โดยละเอียด

5. ประเมินผลโปรแกรม

ในส่วนของการกำหนดเนื้อหาในโปรแกรมภาษาอังกฤษเฉพาะกิจนั้น Stevens (1978a: 190) กล่าวว่า ควรพิจารณาจาก

1. ความจำกัด (Restriction) ผู้สอนควรเน้นสอนเฉพาะทักษะเบื้องต้น (การฟัง พูด อ่าน เขียน) ที่จำเป็นตามความต้องการของผู้เรียนเท่านั้น

2. การเลือก (Selection) ควรเลือกเฉพาะคำศัพท์ โครงสร้างทางไวยากรณ์และ วัตถุประสงค์ในการใช้ภาษาที่ผู้เรียนต้องการ

3. หมวดเรื่องและหัวข้อเรื่อง (Themes and Topics) ควรเลือกเฉพาะหมวดเรื่อง หัวข้อเรื่อง สถานการณ์ และข้อความทั่วไปที่ผู้เรียนต้องการและจำเป็นต้องใช้ในงานหน้าที่

4. ความต้องการสื่อความหมาย (Communicative Needs) ได้แก่ วิธีการติดต่อกับผู้อื่น อาจเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

ในด้านวิธีการสอนนั้นอาจใช้วิธีใดก็ได้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์การจัดการเรียนการสอน ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้สอนว่าจะใช้วิธีการใด ซึ่งสมถวิล (2528: 154) ได้เสนอแนวคิดว่าควรพิจารณา สภาพสำคัญของลักษณะงานในการพิจารณาข้อกำหนดของ ESP เพื่อการจัดโปรแกรม การเรียนการสอน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 มีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนโดยละเอียด เริ่มจากจุดที่ว่าสิ่งที่ ต้องการไม่ใช่ General English และผู้เรียนสามารถให้ข้อมูลได้เกี่ยวกับเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย ความต้องการ บทบาท งานที่จะทำ ซึ่งต้องการภาษาอังกฤษในสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

ระดับที่ 2 พิจารณาขอบข่ายของเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์และเทคนิค ข้อกำหนดของ ESP บางชนิดใช้ภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ทำให้มีหน่วยที่ต้องเรียนเพิ่มขึ้นมาก

ระดับที่ 3 พิจารณาว่าความต้องการนั้นเพื่อการศึกษาหรืออาชีพ ESP มักมีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาหรือเพื่อทำงาน

ระดับที่ 4 พิจารณาว่าการสอนภาษาอังกฤษนั้นมาก่อนการฝึกทางการศึกษาหรืออาชีพหรือไม่หรือมาพร้อม ๆ กัน ความสำคัญของคำถามอยู่ที่ผลที่มีต่อ

1. แรงจูงใจและความเต็มใจในการเรียน
2. เจตคติของผู้เรียนต่อครู
3. ช่องว่างระหว่างครูและนักเรียน

ระดับที่ 5 เตรียมหลักสูตรและเนื้อหาที่เหมาะสม โดยหลักการผู้เรียน ESP มีเอกลักษณ์ในความต้องการและเป้าหมายของตนเอง จึงต้องมีหลักสูตรต่าง ๆ หนีไปในทางปฏิบัติมีการซ้ำซ้อนและคล้ายคลึงกันพอสมควร หากการจัดหลักสูตรได้รับผลสำเร็จก็จะมีผลขยายวงใช้ไปเรื่อย ๆ เช่น ESP สำหรับเภสัชกรที่ซาอุดีอาระเบีย อาจเป็นที่สนใจของประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับอิมมิเกรตส์ ภาษาอังกฤษสำหรับการเดินเรือสำหรับคนญี่ปุ่น อาจมีลักษณะคล้ายคลึงกับของฝรั่งเศส

การจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจในต่างประเทศ

การจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจในต่างประเทศนั้นมีมานานแล้ว เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน สถาบันการศึกษาในต่างประเทศจึงได้จัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจขึ้น ดังนี้คือ

1. มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University) ประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจไว้ 3 หลักสูตรคือ 1) ภาษาอังกฤษธุรกิจ (English for Professional Purposes: Business) โดยมุ่งเน้นทางด้านธุรกิจเป็นหลัก 2) ภาษาอังกฤษกฎหมาย (English for Professional Purposes: Law) และ 3) ภาษาอังกฤษระหว่างประเทศหรือวิเทศสัมพันธ์ (English for Professional Purposes: International and Public Affairs)

2. มหาวิทยาลัยซาน โจเซต (San Jose State University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดหลักสูตรภาษาอังกฤษธุรกิจ (Business English Program) เพื่อรองรับผู้สนใจศึกษาทางด้านนี้
3. มหาวิทยาลัย จอร์จ ทาว (George Town University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดหลักสูตรแบบเข้ม (Intensive English for Specific Purposes) ทางด้านธุรกิจและวัฒนธรรม
4. มหาวิทยาลัยโซกา (Soka University of America) ได้เปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาโททางการสอนภาษาต่างประเทศหรือ Teaching English to Speakers of Other Languages (TESOL) และการสอนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (English for Specific Purposes) ทางด้านธุรกิจ
5. มหาวิทยาลัยเดอแฮม (University of Durham) แห่งประเทศอังกฤษ ได้เปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาโททางการสอนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (M.A in Applied Linguistics with Reference To English For Specific Purpose: ESP)
6. มหาวิทยาลัย เคอร์ติ (Curtin University of Technology) แห่งประเทศออสเตรเลีย เป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นทางด้านเทคโนโลยี จึงมีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) หลายสาขาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีวิชาเฉพาะด้านคือ Language Analysis and Language Learning ให้นักศึกษาได้

การออกแบบโครงสร้างหลักสูตร

การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรระดับบัณฑิตตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของ สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ตุลาคม 2548 นั้น มีลักษณะดังนี้ คือ

ระดับปริญญาโท

เป็นการศึกษาที่เน้นการผลิตนักวิชาการ และนักวิชาชีพเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ โดยมีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น 2 แผน คือ

แผน ก. เป็นแผนการศึกษาเน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ โดยมีการศึกษา 2 แบบ คือ

แผน ก (1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีค่าเทียบเท่าได้ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยมหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติม หรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้ โดยไม่นับหน่วยกิตแต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

แผน ก (2) ทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีค่าเทียบเท่าได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และต้องศึกษารายวิชาสัมพัทธ์และรายวิชาเฉพาะด้านอีกไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต

แผน ข. เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องทำภาคินิพนธ์หรือการศึกษาอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร / ขออนุมัติหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

แนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำโครงการพัฒนาหลักสูตร

หน่วยงาน / โปรแกรมวิชา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่จะพัฒนาหลักสูตร จัดทำโครงการเสนอหลักการเหตุผล และความจำเป็นในการที่จะพัฒนาหลักสูตร โอกาสที่จะมีงานทำหรือความต้องการกำลังคนในโปรแกรมนั้น

ขั้นตอนที่ 2 การเสนอโครงการพัฒนาหลักสูตร

หน่วยงาน / โพรแกรมนวิชา ที่จะพัฒนาหลักสูตรเสนอโครงการผ่านคณะกรรมการประจำคณะหรือผู้คณะกรรมการมอบหมาย เพื่อให้เห็นชอบนำเสนอต่อมหาวิทยาลัย อนุมัติให้ดำเนินการต่อไปตามกระบวนการ ขั้นตอน และระยะเวลาตามโครงการที่เสนอ พร้อมนำเสนอรองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา พิจารณารวบรวมอยู่ในแผนงบประมาณประจำปี

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาหลักสูตร

1. เมื่อโครงการพัฒนาหลักสูตรได้รับการอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏแล้ว ให้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร แนวทาง และวิธีการ

พิจารณาหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตรต้องกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามขั้นตอนของโครงการ และรายงานให้คณะที่สังกัด

2. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ควรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่จะพัฒนาหลักสูตร อาจารย์ที่มีทักษะและประสบการณ์ในการสอน นักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการ และประเมินผล ผู้มีความรู้ด้านการจัดการ รวมทั้งบุคลากรในท้องถิ่น

3. ในการพัฒนาหลักสูตร ต้องศึกษาข้อมูลจากผู้ผลิตและผู้ใช้ ตลอดจนควรเชิญผู้ทรงวุฒิให้ข้อคิดเห็นและร่วมพัฒนาหลักสูตร

4. คณะกรรมการที่รับผิดชอบพัฒนาหลักสูตร ส่งเอกสารร่างหลักสูตรที่ถูกต้อง สมบูรณ์ตามแบบฟอร์มที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดเสนอตามขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 4 การเสนอหลักสูตร

1. การอนุมัติหลักสูตร

1.1 คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร โดยภาควิชา/โปรแกรมวิชา นำร่างหลักสูตรเสนอคณะกรรมการประจำคณะ

1.2 คณะกรรมการวิชาการประจำคณะ พิจารณาให้ความเห็นชอบ หลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรของโปรแกรมวิชา / คณะเสนอ ซึ่งหากคณะกรรมการประจำคณะให้ความเห็นชอบ ก็นำเสนอสภาวิชาการ

1.3 สภาวิชาการพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อเสนอสภามหาวิทยาลัย

1.4 สภามหาวิทยาลัยพิจารณาหลักสูตรที่ผ่านความเห็นชอบของสภาวิชาการของมหาวิทยาลัยแล้ว เพื่ออนุมัติหลักสูตรและให้มหาวิทยาลัยดำเนินการขอความเห็นชอบ สกอ. และ ก.พ.

2. การให้ความเห็นชอบหลักสูตร

2.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจัดทำหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ตามที่สภามหาวิทยาลัยอนุมัติ เพื่อนำเสนอ สกอ. และ ก.พ. เพื่อให้ความเห็นชอบและรับรองคุณวุฒิ

2.2 มหาวิทยาลัยดำเนินการเปิดสอนเมื่อหลักสูตรได้รับความเห็นชอบและรับรองคุณวุฒิจาก ก.พ. เรียบร้อยแล้ว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการตรวจสอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบงานวิจัยทางด้านการพัฒนาหลักสูตรทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งพอจะช่วยให้เห็นแนวทางและกรอบแนวคิดของงานวิจัยชิ้นนี้ โดยมีผู้วิจัยไว้หลายท่าน คือ

พูนสุข และ คณะ (2546: 1 – 8) ได้ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตแบบพหุวิทยาการร่วมกับวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยตรัง โดยเน้นการสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ หรือ Integrated Curriculum ตามแนวทางการพัฒนาของไพกาโรตี (1991: 14) ไว้ 10 รูปแบบ ซึ่งสามารถจัดได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ คือ

กลุ่มที่หนึ่ง คือ การบูรณาการในสาขาวิชาเดียวกัน (Within Single Disciplines) มี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่แยกออกจากกันเป็นส่วน (Fragmented Model) รูปแบบเชื่อมโยง (Connected Model) และรูปแบบที่ซ้อนกัน (Nested Model)

กลุ่มที่สอง คือ การบูรณาการต่างสาขาวิชา (Across Several Disciplines) ประกอบด้วย 5 รูปแบบ คือ รูปแบบการเรียงลำดับ (Sequenced Model) รูปแบบการมีส่วนร่วม (Shared Model) รูปแบบการโยงใย (Webbed Model) รูปแบบร้อยด้าย (Threaded Model) และรูปแบบการบูรณาการ (Integrated Model)

กลุ่มที่สาม คือ การบูรณาการภายในตัวผู้เรียน และการประสานกันระหว่างผู้เรียน (Within and Across Learners) ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ขยายให้ใหญ่ขึ้น (Immersed Model) และรูปแบบเครือข่าย (Networked Model)

วิธีการพัฒนาหลักสูตรนั้นได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ข้อมูลจากครูผู้สอน ผู้เกี่ยวข้องและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

กิ่งฟ้า และ คณะ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับบริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคณะผู้วิจัยมีความมุ่งหวังที่จะได้ รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้สำหรับพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนผู้เรียน และความพร้อมของสถานศึกษา โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้จากการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา สำหรับบริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กระบวนการวิจัย เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก Key Informants 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครูผู้สร้างหลักสูตร และครูผู้ใช้หลักสูตร โดยการสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนให้ได้ข้อวิพากษ์ (Critical Analysis) ที่นำไปสู่การพัฒนาแบบการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการนำเสนอข้อแลกเปลี่ยน แต่ละกลุ่มสรุปเป็นข้อตกลง และข้อเสนอแนะซึ่งคณะผู้วิจัยได้รวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วนำเสนอเป็นรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร โดยทำตามขั้นตอนดังนี้

1. การเริ่มต้นนำเสนอข้อมูลวิจัยในระยะแรก
2. การใช้ข้อคำถามจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม และ อภิปรายแลกเปลี่ยนโดยในกลุ่มผู้บริหาร ครูผู้สร้างหลักสูตร ครูผู้ใช้หลักสูตร นักวิจัย และ ผู้ช่วยนักวิจัยของโครงการอภิปรายตามประเด็นของข้อคำถามและแลกเปลี่ยนตกลงเป็นข้อสรุป ของกลุ่ม
3. การนำเสนอผลการประชุมข้อวิพากษ์ของกลุ่ม
4. การอภิปรายทั่วไปและแลกเปลี่ยน แล้วนำไปสร้างองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษา งานการพัฒนาหลักสูตรในภาคปฏิบัติ

5. การยืนยันความเชื่อถือของข้อมูล โดยส่งกลับไปให้ทางกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและแก้ไข

6. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อความรู้ที่ได้จากข้างต้นและประมวลผล

7. การพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สุนีย์ และ คณะ (2546: 20) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น (การปฏิรูปโรงเรียนและกระบวนการเรียนรู้) โดยยึดแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการจัดห้องเรียนและการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้น โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้หลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น 3) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและครูที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้น 4) เพื่อศึกษาพัฒนาการของนักเรียนในทัศนะของครู และความสามารถทางภาษาและคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ของโรงเรียนรวมชั้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร 11 คน ครู 66 คน นักเรียน 1,109 คน ในปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนรวมชั้น 11 แห่ง ที่สังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่ครูและผู้บริหารในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น และระยะที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยสรุปว่า 1) มีการพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้รายวิชาและหน่วยการเรียนรู้เองจัดทำแผนการสอนและกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายสำหรับโรงเรียนรวมชั้น โดยครูและผู้บริหารได้ร่วมกัน พัฒนาซึ่งได้รับการปรึกษาจากคณะผู้วิจัย และท่านที่ปรึกษาโครงการวิจัย 2) ครูและผู้บริหารเห็นว่าหลักสูตรรูปแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการเรียนรู้ 3) นักเรียนรวมชั้นมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน่าพอใจ ส่วนความสามารถทางภาษาไทยด้านการเขียนเรื่อง ยังมีอยู่หลายโรงเรียนที่ต้องเร่งปรับปรุง

แก้ไข 4) ครูแสดงความคิดเห็นว่าโรงเรียนรวมชั้นได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียนรวมชั้น เพราะมีความสุขและสนุกกับการเรียน

Luka (2004) ได้ทำการวิจัยในหัวข้อการออกแบบหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ สำหรับนักศึกษาวิชาเอกการท่องเที่ยวแห่งมหาวิทยาลัยลัทเวีย ประเทศสาธารณรัฐลัทเวีย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงบทบาทของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจที่กำลังมีบทบาทและทวีความเข้มข้นขึ้นในโลกแห่งธุรกิจเนื่องด้วยประเทศลัทเวียเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในทวีปยุโรป และเดิมเคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของสหภาพโซเวียตรัสเซีย ซึ่งภาษาที่ใช้คือภาษารัสเซีย ส่วนภาษาอังกฤษนั้นอยู่ในฐานะภาษาต่างประเทศด้วยความเจริญดังกล่าว ประชาชนชาวลัทเวีย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารทางการค้า ตลอดจนทางด้านการท่องเที่ยว การผลิตบุคลากรที่จะให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศจึงถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณา แต่ด้วยความต้องการเร่งด่วนที่จะผลิตบุคลากรที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับติดต่อสื่อสารได้ ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลายาวนานเกินไป จึงก่อให้เกิดแนวความคิดของการสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) เข้ามาใช้ในการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวของประเทศ และได้ทำการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตร ESP ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรภาษาอังกฤษ สำหรับนักศึกษาทางการท่องเที่ยวนั้นต้องเป็นหลักสูตรเฉพาะด้าน คือ หลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) ซึ่ง ได้แก่ ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว
2. หลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) นั้น ควรมีรูปแบบที่เป็น Project work และ Problem Solving Tasks เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง
3. หลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) นั้น ควรเป็นการศึกษาแบบ Task-Based เนื่องจากต้องใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ จริง

นอกจากนี้แล้ว ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มาเป็นส่วนประกอบในการสร้างกรอบแนวความคิดของการพัฒนาหลักสูตรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ธีรเดช (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะของบัณฑิตโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ตามความต้องการของตลาดแรงงาน 2 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความสามารถทางวิชาชีพจาก สถานประกอบ ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน อยู่ในระดับตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 60 คน ผู้ประกอบการระดับหัวหน้างาน 180 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบุคลิกภาพ 1.1 ด้านทักษะความถนัดและสติปัญญา ได้แก่ การยอมรับผิดพลาดของตนเองและปรับปรุงแก้ไขรู้จักปรับตัวให้เข้าสิ่งแวดล้อม และยอมรับความเปลี่ยนแปลงมีความสามารถตัดสินใจได้ดี เชื้อมั่นในตนเอง 1.2 ด้านอารมณ์และอุปนิสัย ได้แก่ ซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ สุภาพอ่อนโยน มีวินัยตรงต่อเวลา 2) ด้านวิชาชีพ ได้แก่ มีความสามารถด้านการสื่อความหมายได้ดี ใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง ทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน มีความสามารถในการประยุกต์ภาษาอังกฤษหรือความรู้เพื่อใช้ในการทำงาน มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และสถานที่ที่น่าสนใจในท้องถิ่น ควรผ่านการฝึกฝนอบรม หรือดูงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพทางการท่องเที่ยวและโรงแรม

เห็นได้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่น่าเสนอมานั้น สามารถสร้างข้อสรุปและตีกรอบแนวความคิดของการพัฒนาหลักสูตรได้ดังนี้คือ การพัฒนาหลักสูตรต้องมีขั้นตอนของการศึกษา สํารวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนการพัฒนาโครงร่างหลักสูตรและขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตร ส่วนวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลนั้น ได้มาจากกลุ่มบุคคล กลุ่มต่าง ๆ คือ กลุ่มผู้บริหารและผู้สอน กลุ่มผู้เรียนหรือนักเรียน ฯลฯ ส่วนรูปแบบหลักสูตรภาษาอังกฤษนั้น ควรเป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะด้าน (ESP) เช่น ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ฯลฯ และควรมีรูปแบบที่เป็น Project Work และ Problem-solving Task เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติโครงการงานและการแก้ปัญหาจริง เนื่องจากการทำงานด้านการท่องเที่ยวและโรงแรมนั้นมักจะมีปัญหาต่าง ๆ ขึ้นอยู่เสมอ ผู้ศึกษาจึงสมควรฝึกทักษะการแก้ปัญหาไว้ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ นอกจากนี้แล้วหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) ควรเป็นรูปแบบ Task-based เพื่อให้ผู้ศึกษาได้รู้จักการฝึกฝนตนเอง ทั้งทางด้านข้อมูลความรู้และภาษาอังกฤษเพื่ออธิบายหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องแม่นยำพร้อมกันนี้ ควรผ่านการฝึกฝนอบรมดูงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพทางการท่องเที่ยวและโรงแรมด้วย